

@up

Περιοδική Έκδοση
Πανεπιστημίου Πατρών

3η περίοδος
τεύχος 2
Μάρτιος-Απρίλιος 2021

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

@UP: ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ-ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΞΙΑ

Κατερίνα Κωστίου - Γιάννης Παπαθεοδώρου (Τμήμα Φιλολογίας)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πάνος Αλεξόπουλος (Ιατρική Σχολή)

Θεόδωρος Αντωνικόπουλος (Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών & Τεχνολογίας Υπολογιστών-Πολυτεχνείο)

Μαρία Αργυροπούλου (Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού)

Χρυσή Καραπαναγιώτη (Τμήμα Χημείας-Σχολή Θετικών Επιστημών)

Αρχόντω Τερζή (Τμήμα Λογοθεραπείας, ΣΕΑΥ)

Κώστας Τσεκούρας (Τμήμα Οικονομικών Επιστημών-ΣΟΔΕ)

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Φιλίω Βογιαντζή (Μονάδα Οικονομικής & Διοικητικής Υποστήριξης Ε.Λ.Κ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών)

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Δέσποινα Σκέντζου (Μονάδα Οικονομικής & Διοικητικής Υποστήριξης Ε.Λ.Κ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών)
σχεδιασμός τεύχους: PENCILCASE

ΜΟΝΙΜΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Διονυσία Αγγελοπούλου (Απόφ. Τμήματος Φιλολογίας, μεταπτ. φοιτήτρια ΕΑΠ)

Γιάννης Δίπλας (Τριτοετής φοιτητής Τμήματος Μηχανικών Η/Υ και Πληροφορικής)

Όλια Καραγιάννη (Μεταπτ. φοιτήτρια Τμήματος Μηχανολόγων)

Διονύσης Κότσης (Τριτοετής φοιτητής Τμήματος Μηχανικών Η/Υ και Πληροφορικής)

Αγγελική Ματράκα (Υποψ. διδάκτωρ Τμήματος Φιλολογίας)

Ματίνα Παρασκευά (Υποψ. διδάκτωρ Τμήματος Φιλολογίας)

Άντα Σαμαρά (Μεταπτ. φοιτήτρια Τμήματος Φιλολογίας)

Παναγιώτα Φωτεινοπούλου (Δευτεροετής φοιτήτρια Τμήματος Φιλολογίας)

Γιώργος Χαριτάτος (Υποψ. διδάκτωρ Τμήματος Φιλολογίας)

Δημήτρης Χείλαρης (Υποψ. διδάκτωρ Τμήματος Φιλολογίας)

Νικόλας Πατρώνης (Απόφοιτος του Τμήματος Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Πατρών, Εκπρόσωπος των Π.Ο.Φ.Π.Π, Μεταπτυχιακός φοιτητής του Πανεπιστημίου Δ. Μακεδονίας)

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΕΥΧΟΥΣ

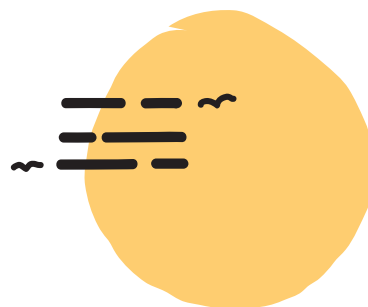
Νίκος Αβούρης, Ελένη Γεωργουδάκη, Θεοφάνης Ζαχαράτος, Αθηνά Κακούρη, Μαρίνα Καραχάλιου, Κατερίνα Κωστίου, Κατερίνα Διάπη, Δημήτρης Μπαχάρας, Ηρώ Νικοπούλου, Γιάννης Παπαθεοδώρου, Γιάννης Πατίλης, Ανδρέας Τσιλίρας, Νίκος Φιλίδης, Μαρία Φραγκάκη, Ιωάννης Χατζηλυγερούδης, Ανδρονίκη Χρυσάφη, UP FM.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Συντάκτες της ύλης
Pexels.com

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

newsletter@upatras.gr

Ενυπόγραφα άρθρα και συνεντεύξεις δεσμεύουν μόνον τους συντάκτες τους. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση οποιουδήποτε μέρους της ύλης του @Up, αρκεί να είναι ακριβής και να αναφέρεται η πηγή.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

EDITORIAL ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΛΟΓΙΣΜΟΙ (4)

ΥΠ-ΟΥΕΙΣ

ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ - **ΝΙΚΟΣ ΑΒΟΥΡΗΣ** (6)

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

ΠΡΟΩΘΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΥΔΑΤΙΚΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ - **ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΔΙΑΠΗ** (9)

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ ΑΛΛΑΖΟΥΝ ΤΟ ΝΟΜΟ ΤΟΥ LAPLACE - **ΜΑΡΙΝΑ ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΥ** (11)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΥΜΕ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ. ΓΕΦΥΡΩΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΑΣΜΑ - **ΜΑΡΙΑ ΦΡΑΓΚΑΚΗ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΛΥΓΕΡΟΥΔΗΣ** (13)

ΜΑΘΑΙΝΟΝΤΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΠΟ ΕΠΙΛΟΓΗ Ή ΑΝΑΓΚΗ - **ΕΛΕΝΗ ΓΕΩΡΓΟΥΔΑΚΗ** (14)

(UNIVER)CITY

ΠΟΛΙΤΕΣ· ΟΧΙ ΜΟΝΟ ΦΟΙΤΗΤΕΣ - **ΑΝΔΡΕΑΣ ΤΣΙΛΙΡΑΣ** (15)

ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ (ΠΡΟ)ΤΑΣΕΙΣ

ΣΤΑΜΑΤΑΜΕ ΤΗ ΣΠΑΤΑΛΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΛΑΝΗΤΗ - **ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΖΑΧΑΡΑΤΟΣ** (16)

ΥΠ-ΕΙΚΟΝΙΣΕΙΣ

ΤΟ ΣΒΗΣΤΟ ΜΑΝΟΥΑΛΙ — ΕΝΑ ΕΡΓΟ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ - **ΗΡΩ ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ** (18)

ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΕΣ-ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ ΔΥΣΗ ΤΟ 1828 - **ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΤΙΛΗΣ** (21)

ΠΑΤΡΙΝΟΙ ΠΡΟΚΡΙΤΟΙ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821 - **ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΠΑΧΑΡΑΣ** (28)

ΟΤΑΝ Η ΙΣΜΗΝΗ ΚΑΠΑΝΤΑΝ ΕΠΕΣΤΡΕΨΕ ΣΤΟΥΣ ΜΕΛΑΝΟΔΡΑΚΟΝΤΕΣ... - **ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΧΡΥΣΑΦΗ** (29)

ΑΚΤΙΝΟΓΡΑΦΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΙΧΑΣΜΟΥ - **ΑΘΗΝΑ ΚΑΚΟΥΡΗ** (30)

ΧΡΗΣΙΜΗ ΕΙΔΗΣΗ - **PERFORMANCE: ΘΕΩΡΙΑ & ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ** (31)

«ΠΑΡΑΣΙΤΑ»: ΜΙΑ ΚΑΥΣΤΙΚΗ ΣΑΤΙΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΛΗ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ - **ΝΙΚΟΣ ΦΙΛΙΔΗΣ** (32)

«Η ΖΩΗ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΟΥ»: ΜΙΑ ΤΑΙΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΑΛΛΟΥ - **ΝΙΚΟΣ ΦΙΛΙΔΗΣ** (33)

ΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΤΟΥ UP FM ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ (34)

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ

PATRAS - LES FÊTES DU CENTENAIRE

Editorial

ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΛΟΓΙΣΜΟΙ

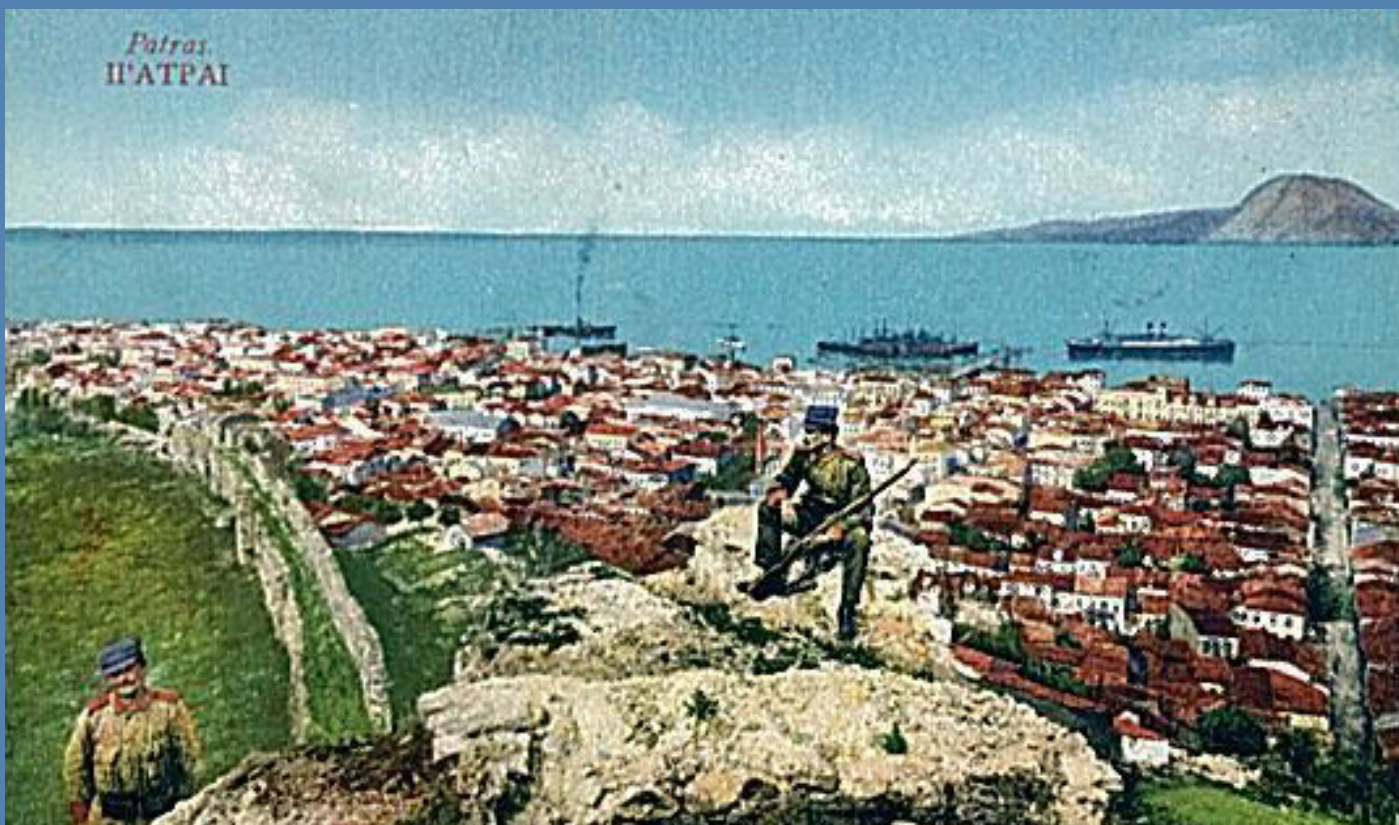
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΩΣΤΙΟΥ - ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

«**Η** κοινωνία των ανθρώπων ήταν μικρή. Δεν είναι παρά η Επανάστασίς μας, οπού εσχέτισε όλους τους Έλληνες». Η παρατήρηση του Κολοκοτρώνη, όπως μάς παραδίδεται από τον Τερτσέτη, μάς εισάγει, με τον καλύτερο τρόπο, στην καινούργια αίσθηση του «συνανήκειν» που γεννήθηκε μέσα από την ίδια την εμπειρία του Αγώνα. Ακόμη και σήμερα, δυσκολευόμαστε ίσως να καταλάβουμε πόσο καταλυτική ήταν αυτή η αίσθηση για τους ανθρώπους εκείνης της εποχής, που από ραγιαδες έγιναν ελεύθεροι πολίτες. Ο 19ος αιώνας ήταν η εποχή των φιλελεύθερων επαναστάσεων και των νεωτερικών εθνών-κρατών. Όσο διαρκούσε ο Αγώνας, η επανάσταση δεν ήταν μόνο ένα πεδίο εμπόλεμης δράσης, αλλά τροφοδοτούσε με ποικίλες εμπειρίες αυτή τη μικρή «κοινωνία των ανθρώπων». Καθώς μάλιστα η δική μας μεταγενέστερη θεώρηση της ιστορίας εξαντλείται συχνά στο απλοϊκό ερμηνευτικό σχήμα «σκλαβιά-ελευθερία», ξεχνάμε ότι η επανάσταση του 1821 υπήρξε ένα μείζον ευρωπαϊκό γεγονός, ενταγμένο μέσα στις πολιτικές όψεις του Διαφωτισμού, του ρομαντικού φιλελληνισμού, του συνταγματικού πατριωτισμού. Δεν έχει παρά να σκεφτεί κανείς την πρώτη παράγραφο από την Διακήρυξη της Α' Εθνικής Συνέλευσης: «Απόγονοι του σοφού και φιλανθρώπου έθνους των Ελλήνων, σύγχρονοι των νυν πεφωτισμένων και ευνομούμενων λαών της Ευρώπης...».

Όταν τέλειωσε ο Αγώνας, το «Εικοσιένα μετά το Εικοσιένα» αποτέλεσε ένα ιδιαίτερα ενεργό πεδίο πολιτισμικής μνήμης για το έθνος-κράτος αλλά και για τις ζωές των πολιτών. Όπως όλες οι μνήμες, έτσι και η μνήμη του Αγώνα συγκροτήθηκε με μεικτά υλικά · με υλικά της ιστορίας αλλά και του μύθου, με επιλεκτικές αφηγήσεις αλλά και με βολικές αποσιωπήσεις. Οι επέτειοι του Εικοσιένα, οι τρόποι, δηλαδή, μέσω των οποίων εντάχθηκε η επανάσταση στη συλλογική μνήμη μέσα από θεσμούς, εορτές, σύμβολα, ιδεολογήματα και τελετουργίες, αποτελούν σήμερα ένα ξεχωριστό πεδίο της επιστημονικής έρευνας. Ακόμα και μέσα σε αυτές τις θεωρήσεις, ωστόσο, παραμένει πάντα επίκαιρη η ρήση του Διονύσιου Σολωμού: «Το έθνος πρέπει να θεωρεί εθνικόν ό,τι είναι Αληθές». Παρ' όλο που σήμερα γνωρίζουμε ότι η ιστορική αλήθεια έχει πολλές εκδοχές, η ρήση του Σολωμού εξακολουθεί να μας προστατεύει από τις γνώριμες παθογένειες: το ρητορικό στόμφο, τον εύκολο διδακτισμό, την υπαγωγή της επιστήμης σε «εθνικές» σκοπιμότητες, τη μετατροπή του παρελθόντος σε παραμορφωτικό καθρέφτη του παρόντος.

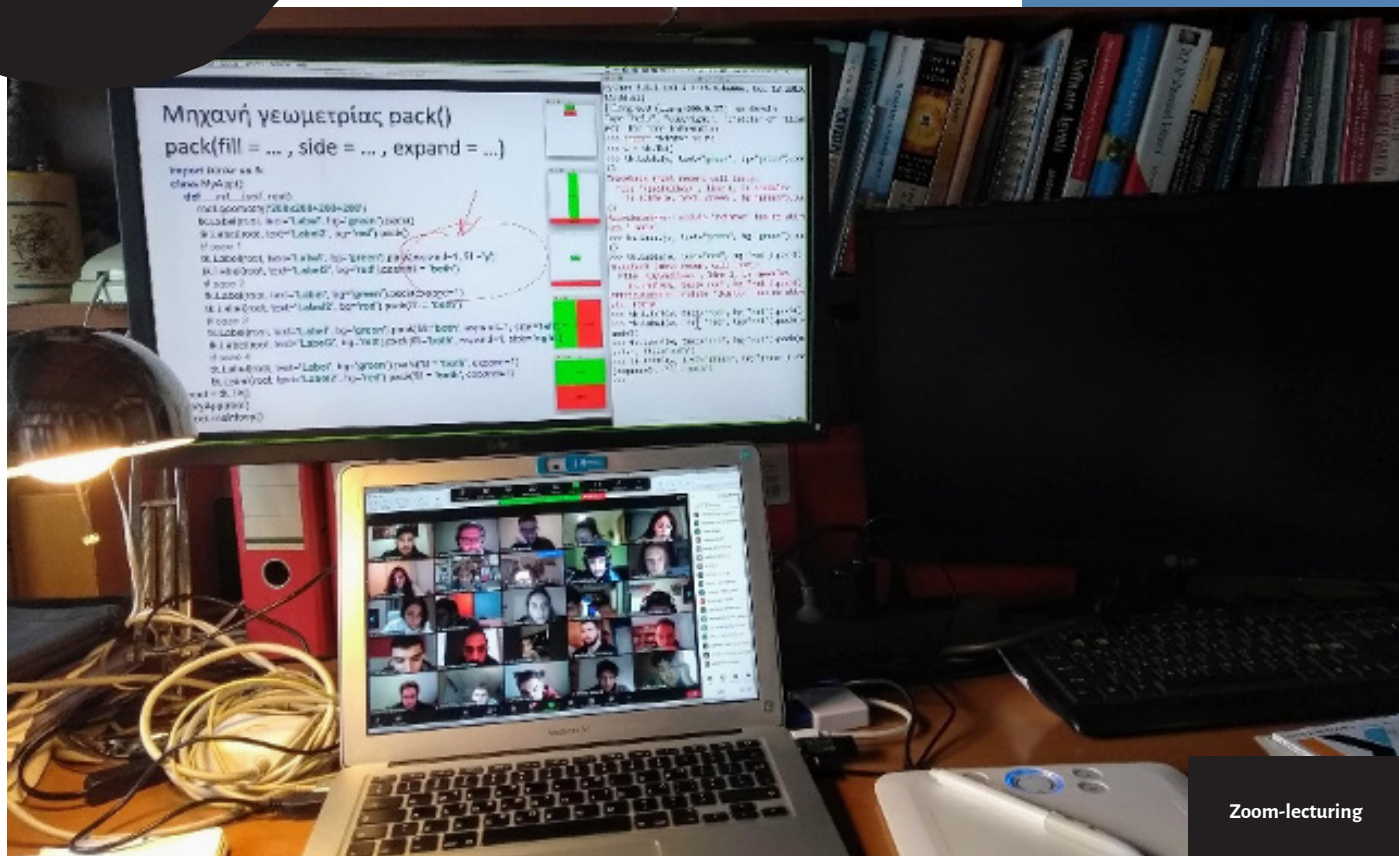
Η «δημόσια μνήμη» του Εικοσιένα, ως ταυτοτικό στοιχείο της νεοελληνικής κοινωνίας, αποτελεί, παράλληλα, και ένα πεδίο αναστοχασμού και σχεδιασμού του μέλλοντος. Μετά από τις αλλεπάλληλες κρίσεις της τελευταίας δεκαετίας (οικονομικές, κοινωνικές πολιτικές) αλλά και μετά την πρόσφατη υγειονομική δοκιμασία της πανδημίας, η χώρα καλείται να χαράξει ξανά τη νέα πορεία της στο σύγχρονο κόσμο. Στα διακόσια χρόνια από τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας, η νεοελληνική κοινωνία μπορεί και πρέπει να γιορτάσει τον ελεύθερο βίο της με τη σκέψη στο παρελθόν και το βλέμμα στραμμένο στο μέλλον. Το Πανεπιστήμιο, ως «εργαστήρι» γνώσης και ελεύθερης σκέψης, είναι ο κατεξοχήν φορέας που μπορεί να εγγυηθεί και τα δύο. Γιατί «όποιος συλλογάται ελεύθερα, συλλογάται καλά».

Patras
Π'ΑΤΡΑΙ

Επιστολικό δελτάριο του 19^{ου} αιώνα: Άποψη της Πάτρας από το φρούριο

Up-όψεις

Zoom-lecturing

ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΝΙΚΟΣ ΑΒΟΥΡΗΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
& ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ

Κλείνουμε ένα χρόνο από το πρώτο lockdown. Ήταν η 5η Μαρτίου όταν κάποια ανησυχητικά περιστατικά υποχρέωσαν τη χώρα να πάρει τα πρώτα μέτρα: Διαβάζουμε στον τύπο εκείνης της μέρας: «Έκτακτα μέτρα ανακοινώθηκαν λόγω κρούσματος κορωνοϊού στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο του Ρίου, κλείνουν τα σχολεία σε Αχαΐα, Ηλεία και Ζάκυνθο για 48 ώρες». Το Πανεπιστήμιο ανέστειλε τα μαθήματα για λίγες υποτιθέεται μέρες. Αυτές οι 48 ώρες δυστυχώς κρατούν ακόμη. Ένα χρόνο μετά, η αναστολή της κανονικής λειτουργίας της εκπαίδευσης, σχεδόν σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι μια πραγματικότητα που βιώνουν φοιτητές, μαθητές και εκπαιδευτικό προσωπικό.

Η αντίδραση του Πανεπιστημίου μας ήταν σχεδόν άμεση: μέσα σε λίγες βδομάδες, ανακοινώθηκαν προγράμματα διαλέξεων με μέσα τηλεεκπαίδευσης. Το εαρινό εξάμηνο του 2020 πέρασε με τους διδάσκοντες να προσπαθούν να προσαρμόσουν το πρόγραμμά τους στα νέα μέσα και τους φοιτητές να δείχνουν αξιοθαύμαστη ανο-

χή και να συνηθίζουν γρήγορα στη νέα πραγματικότητα. Το Skype for Business και το eclass έγιναν καθημερινά τόποι συνάντησης και μέσα επικοινωνίας.

Ίσως το πιο μεγάλο σοκ ήταν για τους καθηγητές, τους μη ψηφιακά ιθαγενείς, που αναζητούσαν εναγωνίως τρόπους να συνεχίσουν να κάνουν το μάθημα όπως είχαν συνηθίσει, τους έλειπε ο μαυροπίνακας και η κιμωλία, η ζεστασιά της διαζώσης επικοινωνίας, τους άγχωναν οι τεχνολογίες που πολλές φορές ήταν δύσχρηστες και απόμακρες.

Στους φοιτητές ήταν βέβαια έντονη η έλλειψη της φοιτητικής ζωής, της πανεπιστημιούπολης που την άνοιξη του 2020 ήταν έρημη. Το τεύχος Μαρτίου του περιοδικού μας σχολίαζε: «Ενώ η πανεπιστημιούπολη ανθίζει, οι γνώριμες κουτσουπιές έβγαλαν τα πρώτα τους μωβ μπουμπούκια και οι θερμοκρασίες άρχισαν πιο έντονα να θυμίζουν άνοιξη, αντί το Πάρκο της Ειρήνης και τα φοιτητικά στέκια να είναι γεμάτα ζωή, αντηχεί μια απόκοσμη ησυχία παντού.»

Όταν οι φοιτητές ρωτήθηκαν γι' αυτόν τον τρόπο διδασκαλίας, οι απαντήσεις τους κάθε άλλο παρά αντανάκλουν την ανησυχία και το άγχος που ήταν εμφανή στο διδακτικό προσωπικό. Στο ερωτηματολόγιο που μοιράστηκε τον Μάρτιο του 2020 σχετικά με την εξ αποστάσεως διδασκαλία [3], και το οποίο συμπληρώθηκε από πάνω από 3000 φοιτητές, οι απαντήσεις ήταν μάλλον καθησυχαστικές. Στην ερώτηση αν «θεωρείτε ότι με αυτόν τον τρόπο θα ολοκληρώσετε σε ικανοποιητικό τρόπο τη φοίτησή σας για αυτό το εξάμηνο;» μόνο 20% έδωσαν αρνητική απάντηση, ενώ στο ερώτημα «Πόσο ευχαριστημένος είστε από τη μέχρι τώρα εμπειρία παρακολούθησης μαθημάτων εξ αποστάσεως;» η απάντηση «καθόλου» δόθηκε από μόνο 7,7%. λίγο ευχαριστημένοι δήλωσαν το 33% των ερωτηθέντων, ενώ σχεδόν 60% ήταν πολύ ή αρκετά ευχαριστημένοι. Όταν μάλιστα ρωτήθηκαν για τα προβλήματα που αντιμετώπισαν, η έλλειψη υπολογιστικού συστήματος ή έλλειψη εξοικείωσης με την τεχνολογία θεωρήθηκαν ασήμαντα προβλήματα, ενώ η έλλειψη συγγραμμάτων που άργησαν ή δεν έφτασαν ποτέ, θεωρήθηκε σοβαρό ή πολύ σοβαρό πρόβλημα για πάνω από τους μισούς φοιτητές που ρωτήθηκαν.

Σε αντίστοιχα ερωτηματολόγια που μοιράστηκαν σε μαθήματα από καθηγητές, οι απαντήσεις ήταν επίσης θετικές, ενώ τα δικτυακά αμφιθέατρα ήταν πιο γεμάτα από τα πραγματικά για τα περισσότερα μαθήματα. Χαρακτηριστικά, ένας φοιτητής σχολίαζε ότι: «... ήταν καλύτερα από το αμφιθέατρο, όλοι έβλεπαν τον καθηγητή εξίσου καλά, ενώ δεν υπήρχε φασαρία». Αυτή ήταν κατά κάποιο τρόπο η περίοδος της ανοχής, που οι περισσότεροι φοιτητές έβλεπαν την εξ αποστάσεως διδασκαλία ως μια σύντομη περίοδο, με πλεονεκτήματα, όπως η έλλειψη του πρωινού ξυπνήματος, του στριμώγματος στο λεωφορείο, της φασαρίας στην τάξη.

Όταν φτάσαμε στην περίοδο των εξετάσεων καινούργια ερωτήματα όμως ανέκυψαν στους ήδη αγχωμένους καθηγητές. η εγκυρότητα και η αξιοπιστία της αξιολόγησης, η αβεβαιότητα του μέσου, τελικά η αξία της ίδιας της μαθησιακής διαδικασίας και του βαθμού που παύει να αντιστοιχεί στην προσπάθεια, ήταν κυρίαρχα θέματα συζήτησης.

Η δεύτερη χρονιά με Covid-19 κύλησε πιο ομαλά, από πλευράς υποδομής και μέσων, αφού οι πλατφόρμες τηλεκπαίδευσης όπως το zoom και το webex που αντικατέστησαν το skype for business ήταν πιο ώριμες και δημιουργήσαν λιγότερα προβλήματα, ενώ οι καθηγητές είχαν χρόνο να προετοιμάσουν και να προσαρμόσουν τη διδακτική πρακτική τους, όμως η κόπωση ήταν πολύ πιο έντονη σε όλους. Η επίδραση του νεωτερισμού του νέου μέσου έχει πια ξεθωριάσει ενώ η κούραση από τον μακροχρόνιο εγκλεισμό επηρεάζει και τη διάθεση για μελέτη και συμμετοχή. Μάλιστα μια νέα παράμετρος είναι μια ιδιαίτερη γενιά φοιτητών, οι «πρωτοετείς του κωρονοϊού», φοιτητές που φοιτούν για πρώτη χρονιά στο πανεπιστήμιο, από το μαθητικό τους δωμάτιο, οι περισσότεροι, χωρίς να έχουν γνωρίσει τους συμμαθητές τους, χωρίς να έχουν απομακρυνθεί από την οικογένεια. Η προσαρμογή για αυτούς και η εμπειρία που αποκομίζουν είναι πολύ πιο δύσκολη.

Ελπίζουμε όλοι ότι η περίοδος αυτή θα τελειώσει σύντομα και θα γυρίσουμε πίσω στα αμφιθέατρα. Όμως το ερώτημα που πλανάται αφορά το πανεπιστήμιο που θα βρούμε: πόσο θα έχει αλλάξει, μετά από αυτή την εμπει-

ρία; Για παράδειγμα: το zoom θα πεταχτεί στο καλάθι των αζήτητων ή θα βρει το ρόλο του σε ένα υβριδικό περιβάλλον ψηφιακής και φυσικής αλληλεπίδρασης; Το eclass θα ξαναγίνει ένα απλό αποθετήριο διαφανειών ή θα μείνει ένα ζωντανό μέσο επικοινωνίας και μάθησης; Τα quiz και τα online test θα συνεχίσουν να χρησιμοποιούνται ως μέσα συνεχούς αξιολόγησης ή θα ξαναγυρίσουμε στο χαρτί και το μολύβι της μιας και μοναδικής τελικής εξέτασης; Η απάντηση δεν είναι προφανής.

Όπως πολλοί ειδικοί της εκπαιδευτικής τεχνολογίας έχουν ήδη αναφέρει (πχ. [1]), δεν έχει πλέον νόημα να συζητάμε για διαχωρισμό ανάμεσα σε ψηφιακά και φυσικά μέσα διδασκαλίας και μάθησης. Ήδη ζούμε σε έναν κόσμο με έντονα ψηφιακά στοιχεία, που αποτελούν αναντικατάστατο στοιχείο της εμπειρίας μας. Δεν δυνάμεθα να τα διαχωρίζουμε και, όπως πολλές άλλες εκφάνσεις της ζωής μας, η μάθηση και η διδασκαλία υποστηρίζεται και διαμεσολαβείται από ψηφιακά μέσα, αναπόφευκτα.

Η περίοδος της πανδημίας επιτάχυνε τη χρήση των μέσων αυτών, αποκάλυψε θετικές τους πλευρές και έδωσε την ευκαιρία στους εκπαιδευτικούς να ξεπεράσουν φοβίες και αναστολές. Κατά συνέπεια, ένα χαρακτηριστικό της νέας εποχής μετά την επιδημία ελπίζουμε να είναι το εξής: οι διδάσκοντες να εμπλουτίσουν την πρακτική τους και να συνεχίσουν να

χρησιμοποιούν νέες δεξιότητες που απόκτησαν εξ ανάγκης αλλά που είναι πολύτιμες σε ένα σύγχρονο κόσμο [2]. Στο Ελληνικό πανεπιστήμιο, με τα χρόνια προβλήματα της μαζικότητας που απομακρύνει τον διδάσκοντα από τον φοιτητή, και της έλλειψης μέσων και προσωπικού, ίσως οι δυνατότητες που προσφέρουν οι τεχνολογίες που μπήκαν βίαια στη ζωή μας να είναι ακόμη πιο πολύτιμες. Οι υποδομές που αναπτύχθηκαν και που ανταποκρίθηκαν στην εποχή της κρίσης, αλλά και οι δομές, όπως οι επιτροπές και τα κέντρα υποστήριξης των διδασκόντων θα είναι κρίμα να υπολειπωθούν, αφού μπορούν να συνεχίσουν να μάς υποστηρίζουν.

Η αναντικατάστατη ανθρώπινη επαφή του αμφιθέατρου, μπορεί να πλαισιωθεί από ψηφιακά υποστηρικτικά μέσα και εμπειρίες, όπως ένας έγκριτος επισκέπτης καθηγητής που δίνει μια διάλεξη από απόσταση, μια συζήτηση με συμμετοχή καλεσμένων που βρίσκονται και μοιράζονται εμπειρίες από την άλλη άκρη του πλα-

νήτη, χρήση ψηφιακών εργαλείων συνεργασίας και ασύγχρονης επικοινωνίας και συζήτησης, που εμπλουτίζουν τη συμμετοχή στο μάθημα.

Όμως το πιο σημαντικό νέο στοιχείο είναι ότι είναι πιθανόν να επιταχυνθεί η πορεία προς μια πιο ενεργή συμμετοχή των φοιτητών στη μάθηση και η απομάκρυνση από το παραδοσιακό μοντέλο της από καθέδρας διδασκαλίας. Οι φοιτητές μπορούν εύκολα να αναζητήσουν τις βαρετές μακροσκελείς αφηγήσεις από την έδρα στο youtube, όμως η συζήτηση και ο προβληματισμός πάνω στα θέματα του μαθήματος είναι αναντικατάστατη εμπειρία μάθησης. Συνεπώς θα υπάρχει πιο έντονη η απαίτηση, ο πολύτιμος χρόνος φυσικής αλληλεπίδρασης που τόσο μάς λείπει αυτή την εποχή, να καταναλώνεται με πιο επωφελή τρόπο. Στην μετά-covid εποχή θα είναι πιο έντονη αυτή η απαίτηση να γίνει πιο συχνή αυτού του τύπου η εμπειρία. Η εποχή της πανδημίας ίσως να έχει συμβάλει σε αυτόν τον μετασχηματισμό.

1. Fawns, 2019, «Postdigital Education in Design and Practice», *Postdigital Science and Education* (2019) 1:132–145

2. Rapanta, et al. 2020, «Online University Teaching During and After the Covid-19 Crisis: Refocusing Teacher Presence and Learning Activity», *Postdigital Science and Education* (2020) 2:923–945

3. 2η Έκθεση της επιτροπής Covid-19, Απριλίου 2020, <https://eclass.upatras.gr/courses/EE994/>

από τη

της Πανεπιστημιακής
Κοινότητας

ΠΡΟΩΘΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΥΔΑΤΙΚΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΛΙΑΠΗ

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ, ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Με αφορμή τη βράβευση (World Architecture Festival, WAF- 2020 Water Research Prize) της ερευνητικής ομάδας του Τμήματος Αρχιτεκτονικής, το περιοδικό Ζήτησε από την επόπτρια του προγράμματος κ. Κατερίνα Λιάπη να μας ενημερώσει για το αντικείμενο της έρευνας.

Ο κύκλος του νερού στις ελληνικές πόλεις χαρακτηρίζεται από γρήγορη συλλογή και αποστράγγιση των όμβριων υδάτων και ελάχιστη διείσδυσή τους στο έδαφος ή εξάτμισή τους. Αυτή η απόκλιση από το φυσικό υδρολογικό κύκλο σε συνδυασμό με τις αρνητικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής έχουν συμβάλει στη δημιουργία του φαινομένου της θερμικής νησίδας στις ελληνικές πόλεις και στην επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης τη θερινή περίοδο.

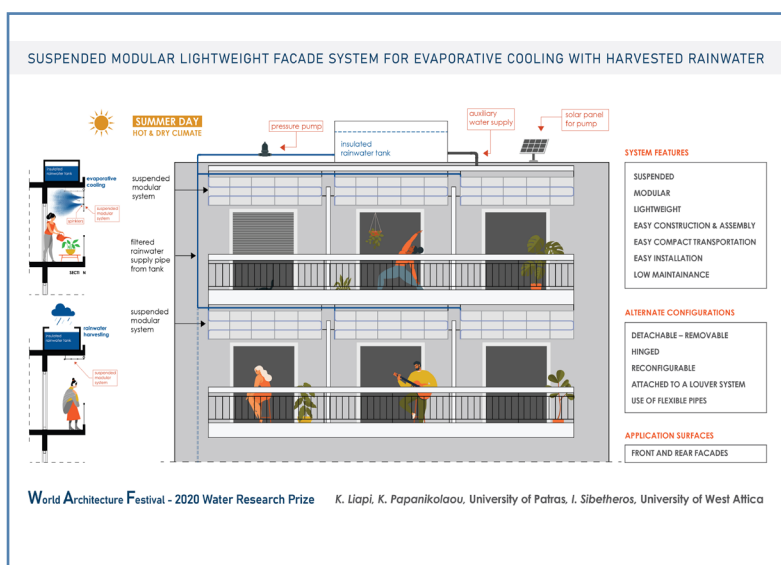
Ο Υδατικά Ευαίσθητος Σχεδιασμός (Water Sensitive Design) είναι ένας τρόπος σχεδιασμού που αναγνωρίζει τη σημασία της επαναφοράς, κατά το δυνατόν, του φυσικού υδρολογικού κύκλου στις πόλεις, και εφαρμόζει βέλτιστες πρακτικές διαχείρισης (Best Management Practices, BMPs) του βρόχινου νερού, όπως πορώδη πεζοδρόμια, πράσινες στέγες, περιοχές βιοδιατήρησης και συλλογής όμβριων υδάτων κτλ., με στόχο την αύξηση της κατακράτησης και επαναχρησιμοποίησης του βρόχινου νερού. Τα οικοδομικά τετράγωνα στην Ελλάδα θα μπορούσαν να ωφεληθούν ιδιαίτερα από τη μείωση της γρήγορης συλλογής και απορροής των ομβρίων υδάτων, καθώς και από τον δροσισμό μέσω εξάτμισης κατά τη διάρκεια των θερινών περιόδων, με τη χρήση των βέλτιστων πρακτικών διαχείρισης του βρόχινου νερού, που αναφέρθηκαν παραπάνω. Παρά τα σημαντικά οφέλη από την εφαρμογή του, ο Υδατικά Ευαίσθητος Σχεδιασμός παραμένει ωστόσο μια σχετικά νέα ιδέα στην Ελλάδα, με περιορισμένες εφαρμογές ή ερευνητικές προσπάθειες επικεντρωμένες σε αυτόν.

Η τριμελής ερευνητική ομάδα με μέλη την Καθηγήτρια Κατερίνα Λιάπη (επιστημονική υπεύθυνη) και την υποψήφια διδάκτορα Κύρα Παπανικολάου από το Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Πατρών, και τον κ. Ιωάννη Συμπέθερο, καθηγητή από το Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, διερευνά τη δυνατότητα εφαρμογής και την αποτελεσματικότητα συγκεκριμένων βέλτιστων πρακτικών διαχείρισης ομβρίων υδάτων σε επιλεγμένες επιφάνειες οικοδομικών τετραγώνων στην Ελλάδα, όπως ταράτσες, πίσω όψεις, ακάλυπτους, έπειτα από αξιολόγηση της επίδρασής τους στο μικρόκλιμα. Στόχος του ερευνητικού τους έργου είναι η βελτίωση του αστικού υδρολογικού κύκλου και του μικροκλίματος σε αστικά οικοδομικά τετράγωνα, προωθώντας έτσι τον υδατικά ευαίσθητο σχεδιασμό και την προσπάθεια για υδατικά ευαίσθητες πόλεις (water sensitive cities). Το ερευνητικό έργο χρηματοδοτείται από το ΕΛΙΔΕΚ και το Ίδρυμα Ωνάση.

Στο πλαίσιο του ευρύτερου αυτού ερευνητικού έργου η ομάδα διερευνά την ανάπτυξη ενός αναρτώμενου, αρθρωτού και ελαφρού συστήματος όψης κτηρίων για δροσισμό μέσω εξάτμισης, με τη χρήση αποθηκευμένου νε-

ρού βροχής. Η ερευνητική πρόταση για την ανάπτυξη του συστήματος αυτού έλαβε το “2020 Water Research Prize” στο πλαίσιο του “World Architecture Festival, WAF”, κατόπιν διαγωνιστικής διαδικασίας με πολλές υποψηφιότητες από ερευνητικές ομάδες από όλον τον κόσμο. Το βραβείο απονεμήθηκε στην ερευνητική ομάδα σε διαδικτυακή τελετή στις 2 Δεκεμβρίου 2020. Το βραβείο συνοδεύεται από χρηματικό έπαθλο 10.000 στερλινών, με χορηγό τη “GROHE” ως υποστήριξη υλοποίησης της ερευνητικής πρότασης.

Στόχος της βραβευθείσας πρότασης είναι μέσω της εφαρμογής του προτεινόμενου συστήματος να συμβάλει στην αύξηση του δροσισμού από εξάτμιση και την τοπική μείωση της θερμοκρασίας σε επιλεγμένες επιφάνειες και χώρους υφιστάμενων και νέων πολυκατοικιών κατά τη διάρκεια των θερινών μηνών. Συγκεκριμένα, κατά την διάρκεια της χειμερινής περιόδου το βρόχινο νερό θα συλλέγεται και θα αποθηκεύεται σε δεξαμενή στην ταράτσα της πολυκατοικίας, ενώ οι αρθρωτές μονάδες του συστήματος, οι οποίες θα έχουν ήδη εγκατασταθεί στους εξώστες, θα μπορούν κατά το διαστημα αυτό να αποθηκεύονται, αφού περιστραφούν, στην οροφή του εξώστη. Κατά τη διάρκεια της θερινής περιόδου, ο κάθε ένοικος θα μπορεί να αναρτήσει πάλι τη μονάδα του συστήματος που αντιστοιχεί στο διαμέρισμά του και να το «ενεργοποιήσει» οποιαδήποτε στιγμή. Το συλλεχθέν βρόχινο νερό θα ρέει από τη δεξαμενή στο σύστημα με πρόσθετη πίεση από μικρή πιεστική αντλία όταν είναι απαραίτητο, και οι ψεκαστές του συστήματος θα ψεκάζουν νερό προς το χώρο του εξώστη προκαλώντας έτσι το δροσισμό από την εξάτμιση του νερού.

Το προτεινόμενο σύστημα θα έχει χαμηλές απαιτήσεις συντήρησης και θα μπορεί να κατασκευαστεί, να συναρμολογηθεί, να μεταφερθεί και να εγκατασταθεί με εύκολο τρόπο. Η ερευνητική ομάδα διερευνά ποικίλους τρόπους υλοποίησης τους συστήματος αυτού, με κριτήρια τόσο λειτουργικά όσο και αισθητικά που αφορούν στη βέλτιστη αρχιτεκτονική ένταξή του σε υφιστάμενα ή νέα κτήρια. Η ερευνητική ομάδα ευελπιστεί ότι το καινοτόμο αυτό σύστημα θα μπορεί να εφαρμοστεί όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε πόλεις σε όλο τον κόσμο με ζεστό και ξηρό κλίμα, που αντιμετωπίζουν τις συνέπειες της αστικής θερμικής νησίδας.

SUSPENDED MODULAR LIGHTWEIGHT FACADE SYSTEM FOR EVAPORATIVE COOLING WITH HARVESTED RAINWATER

MOTIVATION & SCOPE

The proposed modular evaporative cooling system for façade retrofitting is part of a research project focusing on sustainable rainwater management practices in urban blocks in Greece, with the aim of improving the urban microclimate and water cycle processes. Rainwater harvesting for façade cooling is a key water management practice to be investigated.

The proposed system can be easily adapted for application to various existing or new buildings.

PROJECT DESCRIPTION

In Greek cities, the intense urbanization that occurred after the second half of the 20th century and the widespread use of water-impermeable materials has had a negative impact on the urban microclimate and living conditions in urban blocks. The combination of high thermal mass materials and the lack of evaporative cooling have led to significant temperature rises during summer periods. A rainwater cooling façade system is proposed that can be easily installed on the façades of existing Greek multistorey buildings in order to increase evaporative cooling during summer periods and thus decrease ambient air temperature and improve air quality.

SURFACES FOR RAINWATER MANAGEMENT APPLICATIONS

ROOFS

FACADES

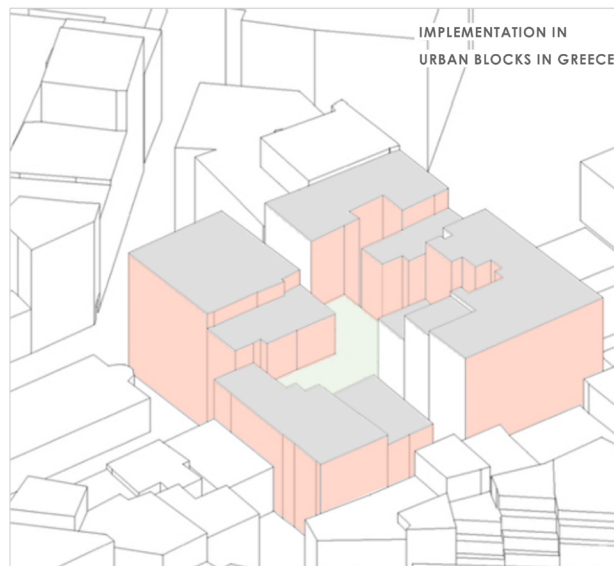
INNER BLOCK VOID

RAINWATER MANAGEMENT OPTIONS

Rainwater Harvesting Tanks
Green Roofs

Evaporative Cooling Façade System
Green Walls

Raingardens & Permeable Paving
Retention & Detention Ponds
Infiltration Basins & Trenches
Rainwater Harvesting Tanks
Geocellular Systems
Swales & Channels

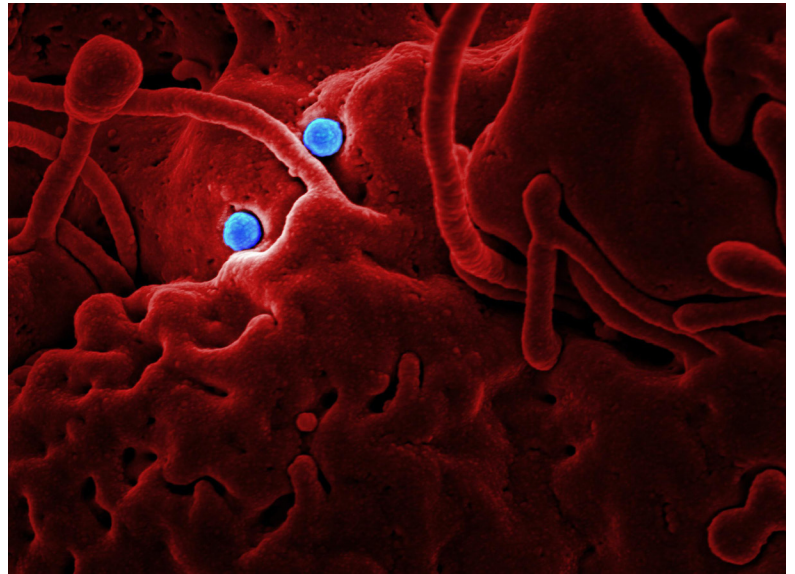

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ ΑΛΛΑΖΟΥΝ ΤΟ ΝΟΜΟ ΤΟΥ LAPLACE

ΜΑΡΙΝΑ ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΣ MSC ΥΠΟΨΗΦΙΑ ΔΙΔΑΚΤΩΡ, ΤΜΗΜΑ ΦΥΣΙΚΗΣ

Είναι γνωστό ότι τα καρδιαγγειακά νοσήματα είναι η πρώτη αιτία θανάτου παγκοσμίως. Πολλοί επιστήμονες σε όλο τον κόσμο, από τις βασικές λεγόμενες επιστήμες και τις επιστήμες υγείας ασχολούνται με την αντιμετώπιση παθήσεων της καρδιάς και των αγγείων, μικρών και μεγάλων στον ανθρώπινο οργανισμό. Οι προσπάθειες αυτές περισσότερο ή λιγότερο επιτυχημένες και χρονοβόρες τις περισσότερες φορές, οδηγούν στην ανάπτυξη διαγνωστικών τεχνικών, φαρμάκων, επεμβατικών ή μη επεμβατικών μεθόδων θεραπείας με αποτέλεσμα την αντιμετώπιση της τεράστιας ποικιλίας των παθολογιών και αλλοιώσεων που λαμβάνουν χώρα στο συγκεκριμένο πεδίο.

Μια από τις πιο γνωστές βλάβες που εντοπίζονται στην ανιούσα αορτή αλλά και σε άλλες αρτηρίες στον οργανισμό είναι το ανεύρυσμα, μια τοπική διεύρυνση του τοιχώματος. Εφόσον διαγνωστεί η παρουσία ανευρύσματος, κατηγοριοποιείται από τον ιατρό. Αν η διάμετρος του ανευρύσματος είναι μικρότερη από 5 εκατοστά και εφόσον δεν συντρέχουν άλλες παθολογικές καταστάσεις που αφορούν στην αορτή, η θεραπεία που ακολουθείται είναι συντηρητική και ο ασθενής παρακολουθείται από τον ιατρό σε τακτά χρονικά διαστήματα για να διαπιστώνεται η πορεία του ανευρύσματος. Αν η διάμετρος γίνει 5-5.5 εκατοστά, αντιμετωπίζεται χειρουργικά. Το ίδιο συμβαίνει αν συμβεί ρήξη του ανευρύσματος. Επομένως, η κύρια παράμετρος που συνδέεται με τον κίνδυνο ρήξης του ανευρύσματος και τον πιθανό θάνατο του ασθενούς είναι το μέγεθος του ανευρύσματος που η κρίσιμη τιμή του είναι τα 5,5 cm, και γι' αυτό για μικρότερα μεγέθη επιλέγεται πιο συντηρητική αντιμετώπιση και για μεγαλύτερα η άμεση χειρουργική επέμβαση. Στην τιμή αυτή έχει καταλήξει η διεθνής επιστημονική κοινότητα με βάση τον Νόμο του Laplace, Φυσικού, Μαθηματικού και Φιλοσόφου (1746-1827). Ο νόμος αυτός υπολογίζει τις πιέσεις που ένα υγρό ασκεί στα τοιχώματα του σωλήνα. Στην παρούσα περίπτωση, ο σωλήνας είναι η αορτή, το υγρό είναι το αίμα και η πίεση στα τοιχώματα της αορτής είναι ανάλογη με την συστολική πίεση του αίματος. Είναι γνωστό όμως ότι ανευρύσματα μικρότερου μεγέθους διαρρηγνύονται. Το ποσοστό αυτών των περιπτώσεων είναι πολύ μεγάλο και φθάνει το 60% των ασθενών που έχουν επιλεγεί για συντηρητική αντιμετώπιση. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται αορτικό παράδοξο (aortic size paradox, ASP).

Μια μικρή ομάδα ερευνητών από το Πανεπιστήμιο Πατρών ήλθαν σε επαφή για πρώτη φορά με το πρόβλημα αυτό αφουγκραζόμενοι την αγωνία θωρακοχειρουργών συναδέλφων τους. Η επικοινωνία ήταν δύσκολη, διότι έπρεπε να βρεθεί κοινή γλώσσα, να κατανοήσει ο Φυσικός και ο Μαθηματικός την γλώσσα του ιατρού και αντιστρόφως. Διαπιστώθηκε τελικά ότι τα χαρακτηριστικά της ροής αίματος μέσα στην αορτή έχουν ιδιότητες που απομακρύνονται από τα φαινόμενα που μπορεί να καλύψει ο Νόμος του Laplace. Συγκεκριμένα, ο νόμος του Laplace ισχύει για ευθύγραμμο σωλήνα και η έκφρασή του είναι ίδια είτε το υγρό είναι ακίνητο υπό πίεση είτε κινείται. Η ανιούσα αορτή όμως είναι καμπύλος σωλήνας. Το αίμα που εκτοξεύεται με πίεση από την καρδιά, κινείται σε καμπύλη διαδρομή και ασκεί στα τοιχώματα της αορτής επί πλέον δυνάμεις επειδή αλλάζει η φορά της κίνησης. Οι δυνάμεις αυτές οφείλονται στην μεταβολή της ορμής του κινουμένου αίματος. Κάτι ανάλογο συμβαίνει όταν ποτίζουμε με ένα λαστιχένιο σωλήνα συνδεδεμένο στη βρύση. Όταν ανοίξουμε το νερό, το άκρο του λαστιχένιου σωλήνα από όπου γίνεται η εκτόξευση θα τιναχθεί ελεύθερα και τόσο περισσότερο, όσο μεγαλύτερη είναι η πίεση του νερού.

Τελικά μετά από απαιτητικές μαθηματικές αναλύσεις στο τεύχος Ιανουαρίου του περιοδικού Physics of Fluids που εκδίδεται από το Αμερικανικό Ινστιτούτο Φυσικής (American Institute of Physics) δημοσιεύτηκε η επιστημονική εργασία η οποία αλλάζει το νόμο του Laplace. Πιο συγκεκριμένα, ενσωματώνοντας το νόμο του Laplace σε μια νέα γενικευμένη μαθηματική έκφραση, γίνεται για πρώτη φορά δυνατός ο ακριβής υπολογισμός (με αναλυτικό τρόπο) της πίεσης που ασκείται σε κάθε σημείο του τοιχώματος της αορτής. Η γενίκευση του νόμου του Laplace ερμηνεύει το παράδοξο της ανιούσας αορτής από την πλευρά της Μηχανικής των Ρευστών και υπολογίζει το σημείο, όπου η ρήξη είναι πιθανόν να συμβεί. Η ερμηνεία αυτή έχει δυνητικά μεγάλη κλινική σημασία διότι, με την ανάλογη θεραπευτική αντιμετώπιση (σε μικρότερα των 5.5 cm ανευρύσματα στο γενικό πληθυσμό), θα μπορεί να προληφθεί στο μέλλον η θανατηφόρα επιπλοκή της ρήξης του ανευρύσματος της ανιούσας αορτής.

Η διατύπωση νέας γενικευμένης έκφρασης, μέσα από μια νέα μαθηματική θεωρία για την πρόβλεψη της ρήξης ανευρύσματος της ανιούσας αορτής, ήταν αποτέλεσμα συνεργασίας μεταξύ Φυσικών, Ακτινοφυσικών Ιατρικής με εξειδίκευση στη ρευστομηχανική αιμοφόρων αγγείων και Ακτινολόγου Ιατρού με μεγάλη εμπειρία στην απεικόνιση/παθοφυσιολογία των αγγειακών παθήσεων μεγάλων αγγείων. Επικεφαλής της ομάδας των ερευνητών ήταν ο Ομότιμος Καθηγητής Ρευστομηχανικής του Τμήματος Φυσικής του Πανεπιστημίου Πατρών κ. Γεώργιος Καραχάλιος PhD. Στην ομάδα συμμετείχαν επίσης οι ερευνητές: Μαρίνα Καραχάλιου Μαθηματικός MSc Υποψήφια διδάκτωρ, Γεράσιμος Μεσσάρης PhD, PhD Ακτινοφυσικός του ΠΓΝΠ, Βασίλειος Λουκόπουλος PhD Φυσικός Καθηγητής Ρευστομηχανικής, Κωνσταντίνος Κουτσογιάννης PhD Φυσικός, καθηγητής Ιατρικής Φυσικής και Πέτρος Ζαμπάκης Ιατρός Ακτινολόγος ειδικός στις αγγειακές παθήσεις και την παθοφυσιολογία του κυκλοφορικού. Αξίζει να σημειωθεί αρχικά ότι όλοι οι ερευνητές προέρχονται από το Πανεπιστήμιο Πατρών· η ενασχόλησή τους με το απαιτητικό αυτό επιστημονικό πεδίο --σχεδόν για όλους-- ακολουθούσε την κύρια επαγγελματική ή ερευνητική και εκπαιδευτική τους δραστηριότητα. Η εργασία αυτή υπήρξε αντικείμενο ενδελεχούς και απαιτητικής αξιολόγησης από τους κριτές και τους ειδικούς επιστημονικούς εκδότες του περιοδικού που είναι παγκοσμίως το κατά τεκμήριο υψηλότερου επιπέδου περιοδικό στο πεδίο της Ρευστομηχανικής και των εφαρμογών της.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

1. Μαρίνα Καραχάλιου μαθηματικός MSc, υποψήφια διδάκτωρ Τμήματος Φυσικής.
2. Γεράσιμος Μεσσάρης PhD, PhD ακτινοφυσικός του ΠΓΝΠ.
3. Βασίλειος Λουκόπουλος αναπληρωτής καθηγητής Θεωρητικής Μηχανικής-Μηχανικής των Ρευστών, Τμήμα Φυσικής.
4. Κωνσταντίνος Κουτσογιάννης PhD φυσικός, καθηγητής Ιατρικής Φυσικής.
5. Πέτρος Ζαμπάκης αναπληρωτής καθηγητής ιατρικής, ακτινολόγος ειδικός στις αγγειακές παθήσεις και την παθοφυσιολογία του κυκλοφορικού.
6. Γεώργιος Καραχάλιος, ομότιμος καθηγητής Ρευστομηχανικής, Τμήμα Φυσικής.

ARTICLE TITLE

The missing role of hydrodynamic stresses on ascending aortic dissection [Phys. Fluids 33, 011901 (2021); <https://doi.org/10.1063/5.0029346>]

AUTHORS

Marina Karachaliou,¹ Gerasimos Messaris,² Vassilios Loukopoulos,¹ Constantinos Koutsojannis,³ Petros Zampakis,⁴ and George Karahaliost

AUTHOR AFFILIATIONS

1. Department of Physics, University of Patras, Greece
2. Department of Medical Physics, University Hospital of Patras, Greece
3. Department of Health Physics and Computational Intelligence, School of Health Rehabilitation Sciences, University of Patras, Greece
4. Department of Radiology, University Hospital of Patras, Greece

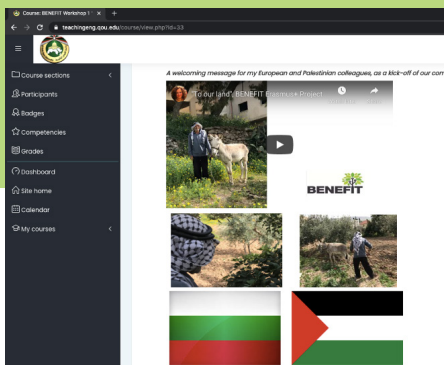
ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΥΜΕ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ

Γεφυρώνοντας το ψηφιακό και κοινωνικό χάσμα

Διεπιστημονική Συνεργασία δύο Τμημάτων του Πανεπιστημίου Πατρών για την επιμόρφωση σαράντα Παλαιστίνιων Ακαδημαϊκών Δασκάλων στον «Εκπαιδευτικό Σχεδιασμό και την Ανάπτυξη εξ Αποστάσεως Μαθησιακών και Διδακτικών Περιβαλλόντων».

ΔΡ. ΜΑΡΙΑ ΦΡΑΓΚΑΚΗ
ΜΕΛΟΣ ΕΔΙΠ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ
ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ (ΤΕΕΑΠΗ)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΛΥΓΕΡΟΥΔΗΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ, ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ (ΤΜΗΥΠ)

Εξειδικευμένοι ερευνητές στο πεδίο της “εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης”, από το Τμήμα Μηχανικών Η/Υ και Πληροφορικής (ΤΜΗΥΠ) και από το Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία (ΤΕΕΑΠΗ) του Πανεπιστημίου Πατρών, σχεδίασαν, οργάνωσαν και ανέπτυξαν το πρώτο διαδικτυακό σεμινάριο επιμόρφωσης 40 Παλαιστίνιων Ακαδημαϊκών, στο πλαίσιο του διεθνούς ερευνητικού έργου Erasmus+ Capacity Building “BENEFIT” Project “Boosting Innovation in Education and Research of Precision Agriculture in Palestine. Στο έργο συμμετέχουν, ακόμα, ερευνητές από τρία Πανεπιστημιακά Ιδρύματα της Σλοβακίας, της Τσεχίας και της Βουλγαρίας.

Κύριος σκοπός του έργου “BENEFIT” είναι η ανάπτυξη καινοτόμων Προγραμμάτων Σπουδών στο ευρύτερο πεδίο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Η κατάκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων στη δημιουργία εξ Αποστάσεως μαθημάτων για την προαγωγή της καινοτομίας και της έρευνας στο επιστημονικό αντικείμενο της “Γεωργίας Ακριβείας” (“Precision Agriculture”) είναι βασικοί πυλώνες του έργου (αναλυτικές πληροφορίες: <http://www.benefit.edu.ps/>, <https://www.facebook.com/benefit.erasmus.1>).

Συγκεκριμένα, σε επιμορφωτική δράση διάρκειας είκοσι ημερών (16/11-6/12-2020), η οποία, λόγω της Πανδημίας Covid-19, πραγματοποιήθηκε με τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (εξΑΕ), εκπαιδεύτηκαν συνολικά 40 Παλαιστίνιοι ακαδημαϊκοί δάσκαλοι, προερχόμενοι από έξι (6) πανεπιστήμια της Δυτικής Όχθης και της Γάζας. Το σεμινάριο σχεδιάστηκε στη βάση του εκπαιδευτικού μοντέλου σχεδιασμού TPACK, το οποίο συνδυάζει την τεχνολογική με την παιδαγωγική γνώση κι εκείνη του ποιοτικού και διαδραστικού περιεχομένου.

Αξιοποιήθηκε η συνδυαστική μεθοδολογία ανεστραμμένης τάξης (flipped classroom), δυο πλατφόρμες διαχείρισης μάθησης (LMS) και τηλεδιάσκεψης, καθώς και ανοικτοί διαδικτυακοί πόροι (OER). Διενεργήθηκαν ατομικές συνθετικές εργασίες (collaborative projects) και μικροδιδασκαλίες (microteaching), μέσω των οποίων οι Παλαιστίνιοι ακαδημαϊκοί συνάδελφοί μας είχαν την ευκαιρία να κατακτήσουν δεξιότητες του 21ου αιώνα συνεργαζόμενοι από απόσταση, επιλύοντας προβλήματα και παράγοντας κοινό έργο στις εξής θεματικές Ενότητες (Modules):

- **Module 1:** “Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Προγραμμάτων Σπουδών για εξΑΕ” (eLearning Curricula Design)
- **Module 2:** “Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός εξΑΕ Περιβαλλόντων” (TPACK Instructional Design Model)
- **Module 3:** “Η Διακήρυξης των Αρχών της Μπολόνια και το ECTS στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη εξΑΕ περιβαλλόντων”(ECTS and Bologna Principles in eLearning)
- **Module 4:** Διαδικασία Πιστοποίησης σε εξΑΕ Ακαδημαϊκά Ιδρύματα(Accreditation Standards)
- **Module 5:** “Ενεργητική Σύγχρονη εξΑΕ” (Zoom, Webex)
- **Module 6:** «Διαδραστική Ασύγχρονη εξΑΕ» (Moodle, eclass)
- **Module 7:** «Δημιουργία, επεξεργασία και παραγωγή Πολυμεσικών Περιβαλλόντων στην εξΑΕ»

Την ερευνητική ομάδα του Πανεπιστημίου Πατρών στο έργο BENEFIT συγκροτούν η Δρ. Μαρία Φραγκάκη, μέλος ΕΔΙΠ και Επιστημονική Υπεύθυνη του Έργου (ΤΕΕΑΠΗ), ο Καθηγητής Ιωάννης Χατζηλυγερούδης, Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος (ΤΜΗΥΠ), ο Δρ. Στυλιανός Μυστακίδης, Εξειδικευμένος Ερευνητής στο Μουσείο Επιστημών & Τεχνολογίας και ο Υπ. Διδάκτορας και Ερευνητής Νικόλαος Γχοργκόλης (ΤΜΗΥΠ).

ΜΑΘΑΙΝΟΝΤΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΠΟ ΕΠΙΛΟΓΗ Ή ΑΝΑΓΚΗ

Εξετάσεις πιστοποίησης ελληνομάθειας στο Πανεπιστήμιο Πατρών

Το Εργαστήριο Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού του Πανεπιστημίου Πατρών είναι το πιστοποιημένο εξεταστικό κέντρο για τις εξετάσεις πιστοποίησης ελληνομάθειας στη Δυτική Ελλάδα. Οργανώνει μαθήματα ελληνικών και πολιτισμού σε διεθνείς φοιτητές και ιδιώτες.

ΕΛΕΝΗ ΓΕΩΡΓΟΥΔΑΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Τον Οκτώβριο 2020 πραγματοποιήθηκαν στο Εργαστήριο Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού του Πανεπιστημίου Πατρών οι εξετάσεις πιστοποίησης ελληνομάθειας που οργανώνει το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Η ακύρωση της εξεταστικής περιόδου του Μαΐου, λόγω της πανδημίας του covid-19, είχε ως αποτέλεσμα τη μεγάλη αύξηση των συμμετεχόντων στις εξετάσεις του Οκτωβρίου.

Υποψήφιοι προερχόμενοι από τη Χιλή μέχρι τη Σιβηρία κι από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής μέχρι το Αφγανιστάν βρέθηκαν για λίγο στο Εργαστήριο Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού. Εκεί είχαμε την ευκαιρία να ακούσουμε μια σύντομη ιστορία της ζωής τους κι όλοι είχαν να μας πουν πολλά. Έχοντας κάνει μακρινές διαδρομές σε χιλιόμετρα και εμπειρίες, άλλοι επιστήμονες μεταδιδάκτορες και άλλοι απόφοιτοι του “pedestrian university” (πανεπιστήμιο του πεζοδρομίου), όπως μας ανέφεραν, μας εξήγησαν πώς η ελληνική γλώσσα εμπλέκεται στη ζωή τους και τους στόχους τους.

Από τους υποψήφιους στις εξετάσεις κάποιοι μαθαίνουν ελληνικά, γιατί απλώς «ερωτεύτηκαν την Ελλάδα», γιατί θέλουν να διδάξουν στο πανεπιστήμιο, για να πάρουν άδεια ταξί ή να προσληφθούν ως σχολικές καθαρίστριες. Υπάρχουν κι εκείνοι, όμως, που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν μέσα στον πόλεμο χωρίς να πάνε ποτέ σχολείο ή πήγαν ελάχιστα, καθώς στην παιδική τους ηλικία ήταν ήδη πρόσφυγες. Έμαθαν πρώτη φορά γραφή στα ελληνικά, ενώ ήδη γνώριζαν αγγλικά, γαλλικά, αραβικά. Κι όταν στην προφορική εξέταση η εικόνα που έπρεπε να περιγράψουν αποτύπωνε μια ομάδα νέων που επιδίδονταν στο ράφτινγκ, εκείνοι το μόνο που «είδαν» ήταν τον εαυτό τους να περνάει με μια βάρκα σε ένα ελληνικό νησί και κάποιους από τους συνταξιδιώτες τους να πνίγονται. Ένας υποψήφιος από μακρινή χώρα της Ασίας επέλεξε να έρθει στην Ελλάδα για την «πολυνησία» της κι άλλος, γιατί του θύμιζε τη δική του χώρα.

Τα ελληνικά τα έμαθαν δουλεύοντας ή βοηθώντας τα παιδιά τους στα μαθήματα του σχολείου κι ελάχιστοι κάνοντας μαθήματα. Μάλιστα κάποια παιδιά ανέλαβαν να προετοιμάσουν τις μητέρες τους για τις εξετάσεις, ενώ τις συνόδευσαν και στο Πανεπιστήμιο. Ήταν εξίσου εντυπωσιακό το ότι κάποιοι υποψήφιοι, έχοντας καταφέρει να στεριώσουν στον τόπο κατοικίας τους, στοχεύουν να σπουδάσουν σε ελληνικό πανεπιστήμιο.

Με τις συνεχείς αναφορές του Τύπου στα επιτεύγματα του Έλληνα Αντεντοκούμπο, ας ρίξουμε μια ματιά και σε εκείνους που έγιναν Έλληνες από επιλογή ή ανάγκη, ενσωματώθηκαν στην κοινωνία και προσφέρουν στη χώρα.

Univer City

ΠΟΛΙΤΕΣ · ΟΧΙ ΜΟΝΟ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΤΣΙΛΙΡΑΣ
ΕΚΔΟΤΗΣ, ΤΟ ΔΟΝΤΙ

Κοίτα που οι περισσότεροι από αυτούς που έχουν τη μεγαλύτερη τρέλα με την Πάτρα και δουλεύουν γι' αυτή με πείσμα δεν είναι καν Πατρινοί». Το έχουμε πει κατά καιρούς για παράγοντες της αυτοδιοίκησης, για επιχειρηματίες ή για λιγότερο γνωστούς φανατικούς της πόλης, από εθελοντικές ομάδες, το καρναβάλι και αλλού.

Και πώς βρέθηκαν όλοι αυτοί εδώ; Έρευνα δεν έχει γίνει. Όμως απ' ό,τι φαίνεται, μάλλον ήρθαν ως φοιτητές. Ακόμα και κάποιοι από όσους έφυγαν μετά το πτυχίο, όταν περνάει από το χέρι τους κάτι για την Πάτρα, το αντιμετωπίζουν με μια μάλλον θετική μεροληψία.

Τότε; Γιατί θεωρούμε το Πανεπιστήμιο μακριά από την πόλη; Γιατί μοιάζουν σαν δύο ξένοι που πρέπει να συγγενέψουν; Γιατί, ας πούμε, η ιστοσελίδα του Δήμου δεν αποκαλύπτει κανένα «καμάρι» για το Πανεπιστήμιο και γιατί στην ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου δεν υπάρχει καμία ξενάγηση στην πόλη;

Ένας παλιός πρύτανης μού έλεγε πριν χρόνια σε συνέντευξή του ότι ακόμα και να ισοπεδωθεί η πλατεία Γεωργίου, πολλοί πανεπιστημιακοί θα καθυστερήσουν να το μάθουν, απλώς γιατί δεν «επισκέπτονται» ποτέ την Πάτρα.

Ισχύει και αντίστροφα : τα σοβαρά νέα της Πανεπιστημιούπολης στην Πάτρα τα διαβάζουμε περίπου μαζί με τα νέα της υπόλοιπης Ελλάδας. Να, τώρα που στο Πανεπιστήμιο εισέρχεται η αστυνομία, κατά τη γνώμη μου ως ένα δύναμι επικίνδυνα ξένο σώμα, ελάχιστοι παίρνουν θέση. Όχι απαραίτητα γιατί δεν έχουν άποψη, αλλά κυρίως γιατί αφορά κάποιους άλλους που μένουν στο μακρινό Ρίο.

Και όμως. Είναι τεράστιο προνόμιο μιας πόλης να ανανεώνει το δυναμικό της με τέτοια συχνότητα και με νέους ανθρώπους. Όχι μόνο για την οικονομική τόνωση ή τους συναισθηματικούς συνειρμούς. Αλλά γιατί μιλάμε ουσιαστικά για νέους πολίτες.

Ως πολίτες πρέπει να λογίζονται οι φοιτητές και οι καθηγητές τους σε μία πόλη, όχι ως καταναλωτές ή φιλοξενούμενοι. Και πώς γίνεται αυτό; Σίγουρα όχι από τη μια μέρα στην άλλη. Ας το ξεκινήσουμε συμβολικά.

Κάθε φθινόπωρο η υποδοχή του Πανεπιστημίου στους πρωτοετείς να είναι ταυτόχρονα και το «καλωσόρισμα» της Πάτρας στους νέους της πολίτες. Να μετατρέπεται δηλαδή σε μια μεγάλη γιορτή, όπου η πόλη θα συστήνεται στους χιλιάδες ανθρώπους, στους οποίους τελικά χρωστάει το μεγαλύτερο μέρος της σύγχρονης ταυτότητάς της. Θα γνωρίζεται μαζί τους με κάθε τρόπο: με μουσική, με εκπτώσεις, με ψηφιακά μέσα, με την ιστορία και τα σύμβολά της. Και θα υπόσχεται μια διαρκή επικοινωνία μαζί τους.

Ξέρω, υπάρχει ένα πρόβλημα. Κάποιος πρέπει να το ξεκινήσει. Ξέρω όμως επίσης από πρώτο χέρι ότι πολλοί στην Πάτρα θα συμμετείχαν με ενθουσιασμό. Τι λέτε; Να είναι αυτό ένα από τα πρώτα μας ραντεβού όταν θα μπορούμε να ξαναβρεθούμε όλοι μαζί;

ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ (ΠΡΟ) ΤΑΣΕΙΣ

ΣΤΑΜΑΤΑΜΕ ΤΗ ΣΠΑΤΑΛΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΛΑΝΗΤΗ

ΖΑΧΑΡΑΤΟΣ ΘΕΟΦΑΝΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ, MBA, MSC, ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΔΙΔΑΚΤΩΡ,
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

- Με τον όρο «σπατάλη τροφίμων» αναφερόμαστε στην απόρριψη τροφίμων τα οποία είναι κατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο και συντελείται σε όλο το μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων
- Κάθε χρόνο σπαταλιέται το 1/3 της παγκόσμιας παραγωγής τροφίμων που προορίζεται για κατανάλωση από τον άνθρωπο, περίπου 1,3 δις τόνοι
- Στην κατηγορία των φρούτων και λαχανικών η σπατάλη είναι σχεδόν το μισό (45%) της ετήσιας παραγωγής
- Χρειάζονται 13 λίτρα νερό για να παραχθεί 1 ντομάτα και 50 λίτρα νερό για 1 πορτοκάλι. Συνυπολογίστε στις απώλειες, το έδαφος, την ενέργεια, τα καύσιμα, την εργασία και όλα όσα περιλαμβάνει η αγροτική παραγωγή, η αποθήκευση, η διανομή, η διάθεση κλπ
- Αν η σπατάλη τροφίμων ήταν χώρα θα ήταν τρίτη πίσω από την Κίνα και τις ΗΠΑ σε εκπομπές επικίνδυνων αερίων του θερμοκηπίου

Τη χρονιά που μας πέρασε η 74η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών όρισε την 29η Σεπτεμβρίου 2020 ως Παγκόσμια Ημέρα ευαισθητοποίησης για το πρόβλημα της απώλειας και σπατάλης τροφίμων (International Day of Awareness of Food Loss and Waste- IDAFW). Με αυτή την απόφαση τα Ηνωμένα Έθνη κατέδειξαν τον κομβικό ρόλο που παίζει η μείωση της σπατάλης τροφίμων ως προς την επίτευξη ενός νέου βιώσιμου μοντέλου παραγωγής και διάθεσης τροφίμων. Η μείωση της σπατάλης τροφίμων αποτυπώνεται και στους 17 στόχους των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη (SDGs), καθώς συνδέεται άμεσα με το στόχο 12 που αφορά την υπεύθυνη παραγωγή και κατανάλωση και με τους στόχους 2 (μηδενική πείνα) και 13 (δράση για το κλίμα), ενώ συμπεριλαμβάνεται και στην στρατηγική «Farm to Fork» που εντάσσεται στο νέο Green Deal της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η σπατάλη τροφίμων αποτελεί ένα εξαιρετικά περίπλοκο πρόβλημα. Συναντάται τόσο στις ανεπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες σε όλο το μήκος της αλυσίδας εφοδια-

σμού τροφίμων. Στις αναπτυσσόμενες χώρες η σπατάλη συντελείται κυρίως στα στάδια της παραγωγής, της συγκομιδής, των μεταφορών και της αποθήκευσης, για λόγους όπως η έλλειψη υποδομών και μηχανημάτων, η έλλειψη τεχνογνωσίας, τα ανώριμα δίκτυα διανομής κ.ά. Από την άλλη, στις ανεπτυγμένες χώρες, όπως είναι η Ελλάδα, η σπατάλη τροφίμων οφείλεται σε παράγοντες όπως η ζήτηση, η υπερπαραγωγή, τα αυστηρά πρότυπα που θέτουν οι αλυσίδες λιανικής πώλησης (Super Markets), η λογική του γρήγορου φαγητού (fast food), οι λανθασμένες καταναλωτικές πρακτικές και συνήθειες που επικρατούν σε επίπεδο νοικοκυριού κ.ά.

Τα τελευταία χρόνια η σπατάλη τροφίμων βρίσκεται όλο και πιο συχνά στο δημόσιο διάλογο και η επιστημονική έρευνα, σχετικά με τα αίτια που προκαλούν το πρόβλημα, με τα κίνητρα που θα μπορέσουν να αντιστρέψουν την παρούσα κατάσταση και με καινοτόμες τεχνολογίες που θα βοηθούσαν στην αντιμετώπιση του προβλήματος, έχει ενταθεί.

Ο λόγος για τον οποίο η σπατάλη τροφίμων αποτελεί επίκαιρο ζήτημα και χρήζει ιδιαίτερης προσοχής είναι οι επιπτώσεις που προκαλεί τόσο στο περιβάλλον όσο στην κοινωνία και στην οικονομία. Συνοπτικά μπορούμε να αναφέρουμε:

- **Περιβάλλον:** εκπομπές επικίνδυνων αερίων του θερμοκηπίου, που απελευθερώνονται στην ατμόσφαιρα στο στάδιο της αποσύνθεσης των τροφίμων, απώλεια νερού, γης και άλλων φυσικών πόρων για την παραγωγή τροφίμων που τελικά δεν καταναλώθηκαν.
- **Κοινωνία:** αύξηση της επισιτιστικής ανασφάλειας, ένταση της φτώχειας, της πείνας και των ανισοτήτων.
- **Οικονομία:** απώλεια χρηματικών πόρων για την παραγωγή προϊόντων που δεν πωλήθηκαν και αντίστοιχα απώλεια εισοδήματος των νοικοκυριών για τρόφιμα που τελικά δεν καταναλώθηκαν. Επίσης, η διαχείριση του μεγάλου όγκου των αποβλήτων αποτελεί μια εξαιρετικά κοστοβόρα διαδικασία για την πολιτεία και το κράτος.

Τροφή για σκέψη αποτελεί και ο προβληματισμός σχετικά με το υψηλό κόστος ευκαιρίας της σπατάλης τροφίμων αν σκεφτούμε πού αλλού θα μπορούσαμε να είχαμε επενδύσει όλους αυτούς τους πόρους, φυσικούς, χρηματικούς, χρόνο, ενέργεια κλπ. αντί για την παραγωγή τροφίμων που τελικά απορρίφθηκαν στα σκουπίδια και δεν καταναλώθηκαν.

Τέλος, τα διαθέσιμα δεδομένα που αφορούν τις ποσότητες σπατάλης τροφίμων στην Ελλάδα βρίσκονται σε έλλειψη. Παρόλα αυτά, η ένταση της έρευνας αλλά και οι νέες πρωτοβουλίες και συνέργειες που αναπτύσσονται για την αντιμετώπιση και τη μείωση του προβλήματος είναι ενθαρρυντικές. Στο παραπάνω πλαίσιο από τις 29 Σεπτεμβρίου 2020, ξεκίνησε τη δράση «**Συμμαχία για τη Μείωση της Σπατάλης Τροφίμων**», μια εθελοντική κίνηση κοινωνικών φορέων, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων με σκοπό την ευαισθητοποίηση των καταναλωτών, την ανταλλαγή πληροφοριών και γνώσης, την εφαρμογή δημόσιας πολιτικής για την πρόληψη και τη μείωση της σπατάλης τροφίμων στην Ελλάδα αλλά και την προώθηση δωρεάν πλεονασμάτων τροφίμων για κοινωνικά ευάλωτα άτομα.

Υπ-εικονίσεις

ΗΡΩ ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ

Εικαστικός, συγγραφέας και εκδότρια, μαζί με τον σύντροφό της Γιάννη Πατίλη, του ηλεκτρονικού περιοδικού *Ιστορίες Μπονζάι*, η Ηρώ Νικοπούλου έχει παραχωρήσει στο Πανεπιστήμιο Πατρών, εκτός από μια σειρά εικαστικών έργων της, το προσωπικό της αρχείο, το προσωπικό αρχείο του ποιητή και θεατρικού κριτικού Νάσου Νικόπουλου και του αδελφού του, μέλους της Εθνικής Αντίστασης και ημερολογιογράφου των εθνικών πολεμικών περιπετειών, Παναγιώτη Νικόπουλου.

ΤΟ ΣΒΗΣΤΟ ΜΑΝΟΥΑΛΙ – ΕΝΑ ΕΡΓΟ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ

ΚΑΤΑ τὰ 1820 ἓνας βοσκὸς μὲ τὸ κοπάδι του καθισμένος στὸ πεζούλι κάποιου ρημοκλησιοῦ ἔπαιζε τὴ φλογέρα του. Ἐκεῖ ἓνας Ἄγγλος περιηγητὴς, περαστικός, ἀφοῦ χαιρέτησε, ρώτησε τὸ βοσκό:

— Τί πιστεύεις;

Ὁ τσοπάνος σήκωσε τὴν ἀγκλίτσα του καὶ χτύπησε τὸν τοῖχο τῆς ἐκκλησιᾶς:

— Ὅ,τι πιστεύει τούτη! εἶπε.

— Καὶ τί πιστεύει τούτη;

— Ὅ,τι πιστεύω γώ!

[Γιάννη Βλαχογιάννη, *Ἱστορικὴ Ἀνθολογία. Ἀνέκδοτα – Γνωμικά – Περιέργα – Ἀστεία ἐκ τοῦ βίου διασημῶν Ἑλλήνων 1820-1864*, Ἀθήνα, 1927.]

ΔΙΑΚΟΣΙΑ ολόκληρα χρόνια αριθμεί η παραπάνω καταγραφή, σωσμένη στην περίφημη *Ιστορική Ανθολογία* του Γιάννη Βλαχογιάννη, που έγινε για τον εορτασμό της πρώτης εκατονταετίας της νεοελληνικής εθνικής παλιγγενεσίας. Εντυπωσιακή η ταύτιση που θησαυρίζεται εκεί, συγκινητική στην απλότητά της, ζηλευτή στο αυτοσυναίσθημά της, σπάνια πάντως, ίσως και ανύπαρκτη στις μέρες μας. Τι έκανε εκείνο τον βοσκό να είναι τόσο απόλυτος και να μοιάζει συγχρόνως τόσο ασφαλής; Μήπως η βεβαιότητά του ότι είναι μέρος ενός ευρύτερου συνόλου, ότι με όλη την δύναμη της ύπαρξής του και της πίστης του ανήκει σε κάτι που τον υπερβαίνει και ταυτόχρονα τον στερεώνει;

Τον φαντάζομαι να απαντά στον Ἄγγλο περιηγητὴ μ' ἓνα εσωτερικὸ φῶς να λάμπει στα μάτια του κι εἶναι αὐτὸ το φῶς που φτάνει μέσα ἀπὸ τὴν μικρὴ αὐτὴ καταγραφή του Βλαχογιάννη μέχρι σε μας για τὴν ποιότητα και τὴν ἀξία του. Αὐτὸ το ἄλλο φῶς δίνει οὐσιαστικότερο νόημα και ἐμπλουτίζει τὴν ψυχὴ και τὴν ζωὴ μας, γι' αὐτὸ το φῶς ἄλλωστε μιλῶν και τα περισσότερα θρησκευτικὰ δόγματα, αὐτὸ το φῶς επικαλοῦνται οἱ ἄνθρωποι σε ολόκληρο τον πλανήτη κατὰ τὴν διάρκεια των διαβατηρίων τελετῶν τους —ὅταν αὐτὲς δεν ἐκπίπτουν σε κοσμικὲς ἐκδηλώσεις— αὐτὸ το φῶς τους παρηγορεῖ συμβολικὰ μπροστὰ στην ἀναπότρεπτη θνητότητά τους, ὅταν

ανάβουν κεράκια και καντηλάκια για τους νεκρούς τους. Το ίδιο φως λαμπραίνει το πρόσωπο κάθε γονατισμένου, όταν αποφασίζει να σηκωθεί.

Ωστόσο, έχω την αίσθηση ότι οι στιγμές αυτές που ο σημερινός άνθρωπος έρχεται σε επαφή με αυτό το εσωτερικό του φως είναι πολύ λιγότερες απ' ό,τι θα χρειαζόταν μια ισορροπημένη ψυχή, χωρίς ικανή διάρκεια και βάθος και στις περισσότερες περιπτώσεις χωρίς την ισχυρή βεβαιότητα του συνανήκειν που είχε ο βοσκός της ιστορίας μας. Μέσα στην μεγάλη κλίμακα της παρουσίας του ανθρώπου στη γη και κυρίως μέσα στο πλαίσιο του ιστορικού χρόνου μοιάζει σαν να λιγοστεύει κατά περιόδους το φως ή μάλλον σαν να σκιάζεται η φωτεινή πηγή του από σωρούς άχρηστων πραγμάτων· άλλοτε πάλι ενώ γνωρίζουμε πού είναι το φως και η πηγή του, την προσπερνάμε βιαστικοί ανταποκρινόμενοι στο μεγάλο κυνήγι που έχει εξαπολύσει κατά πάνω μας ο σύγχρονος εξωστρεφής και εγωκεντρικός τρόπος ζωής με τις αντίστοιχες απαιτήσεις του.

Αντίθετα, το φως που κυριαρχεί στις μέρες μας είναι πρωτίστως τεχνητό. Το ανθρωπογενές φως της νεωτερικότητας, το χρησιμοθηρικά κατασκευασμένο, κάνει τον πλανήτη μας να λάμπει, ορατός από το κοντινό διάστημα, συνεχώς ολόφωτος! Εκτός από τις πόλεις φωτίζονται και οι ίδιοι οι άνθρωποι κυκλοφορώντας διαρκώς με κινητά, smartphones, laptops, tablet. Πάνω από επτά δισεκατομμύρια πηγές φωτός στον αποϊεροποιημένο κόσμο μας δίχως ίχνος βαθύτερου συμβολισμού, πέρα από τις πραγματοποιημένες επιδιώξεις των πολυεθνικών! Το πιο κοινό χαρακτηριστικό των ανθρώπων σήμερα, σχεδόν σε όλα τα γεωγραφικά μήκη και πλάτη, είναι το 'δικαίωμά' τους να κατέχουν ένα κινητό ολοκληρώνοντας με αυτό τον τρόπο την παράξενη, συχνά επώδυνη και πάντως επικίνδυνη ομοιομορφία της παγκοσμιοποίησης.

Σε τι διέφεραν, λοιπόν, οι άνθρωποι της εποχής του βοσκού μας από τους σημερινούς Έλληνες, τι άλλαξε μέσα στα διακόσια χρόνια που κύλησαν;

Υπάρχουν πράγματα που στέκουν ίδια και σήμερα: Τα ατομικά και κοινωνικά συμφέροντα μέσα στην ίδια κοινότητα, που μένουν προσκολλημένα στην κατάκτηση και διαχείριση της εξουσίας· ο διεθνής ανταγωνισμός για τον έλεγχο και την εκμετάλλευση των πηγών του πλούτου της οικουμένης· τα αρνητικά γεγονότα που συνοδεύουν σχεδόν αναπόφευκτα κάθε επανάσταση, εθνική ή κοινωνική, πράγμα που δεν απέφυγε ούτε ο αγώνας των χριστιανών ραγιαδών, Ελλήνων και Αρβανιτών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας του 1821 εναντίον του τουρκικού ζυγού. Ανάλογα φαινόμενα βλέπουμε και σήμερα παντού. Αλλά αυτό που δεν βλέπουμε συχνά, αυτό που χάθηκε ή έπαψε πια να είναι αισθητό και εμπνευστικό στον σύγχρονο άνθρωπο, βρίσκεται σε μια άλλη αίσθηση του κόσμου, σύμφωνα με την οποία η δικαιοσύνη και το άδικο πηγάζει και στηρίζεται σε μια υπέρτερη τάξη για την οποία τόσο τα μικροσυμφέροντα των ανθρώπων όσο και οι ορέξεις της ισχυρότερης εξουσίας δεν έχουν λόγο και πειθώ.

Το Σβηστό Μανουάλι είναι μια προσπάθεια να στοχαστώ εικαστικά αυτή την αλλαγή στον τόπο μας τα τελευταία διακόσια χρόνια με τις αναπόφευκτες προεκτάσεις της κυρίως στο εθνικό επίπεδο, αλλά και την αλληλεπίδραση καθώς και τους αντικατοπτρισμούς αυτής της αλλαγής στο παγκόσμιο. Θεωρώντας ότι η σχέση μας με το ιερό είναι κατεξοχήν υπονομευμένη τόσο από τον χρησιμοθηρικό ορθολογισμό όσο και από τα εμπορικά ή εκ-

κοσμικευμένα υποκατάστατά του, και ότι δεν μπορείς εκουσίως να πεθαίνεις για μια Ελευθερία, όπως και για καμιά αξία, που δεν την στοιχειώνουν κόκκαλα ιερά, επινόησα την ιδέα ενός τέμπλου ως τον χώρο προβολής του σύγχρονου ελληνικού και μέρους του παγκόσμιου δράματος. Ένα τρίπτυχο τέμπλο ως το πανόραμα της νεοελληνικής εκδοχής της νεωτερικότητας, όπως αυτή προβάλλεται στο ευρωπαϊκό και παγκόσμιο γίγνεσθαι, και όπως αποτυπώνεται στη δομή των τριών ενοτήτων του έργου: προσώπων, ιστορικών γεγονότων αλλά και συμβόλων (σημαιών ή λογότυπων κινημάτων, κομμάτων ή πολυεθνικών εταιρειών).

Με προβληματίσε η δυναμική του χρόνου πάνω στα πρόσωπα και στα ιστορικά γεγονότα. Δουλεύοντας το έργο αποφάσισα να ξεκινήσω από τον παρόντα χρόνο και να οδηγώ την έρευνά μου χρονικά προς τα πίσω, αυτό για το έργο ερμηνεύεται προς τα κάτω. Έτσι λοιπόν, η τρέχουσα πολιτική πραγματικότητα της παγκοσμιοποίησης σε μια χρονικά αντίστροφη σκυταλοδρομία έδωσε γρήγορα την σκυτάλη στην περίοδο του ψυχρού πολέμου κι αυτή με την σειρά της στους ολοκληρωτισμούς και στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο κι από 'κει στον Πρώτο, στους εθνικούς ανταγωνισμούς, στη Μικρασιατική καταστροφή φτάνοντας μέχρι τα χρόνια της επανάστασης του 1821.

Συνέλεξα φωτογραφικό υλικό για τα σημαντικότερα ιστορικά πρόσωπα και τα πολιτικά γεγονότα εκείνων των χρόνων, αλλά και για πιο αφανή επεισόδια και πρόσωπα που πέρασαν δίπλα ή και έξω από την επίσημη αφήγηση και ζωγραφικό υλικό για την εποχή που δεν είχε υπάρξει ακόμα η εφεύρεση της φωτογραφίας. Επεξεργάστηκα όλο το υλικό μου ψηφιακά και συνεχίζω να το επεξεργάζομαι δημιουργώντας ανασυνθέσεις και φτιάχνοντας νέους συσχετισμούς, άλλωστε το έργο βρίσκεται σε εξέλιξη.

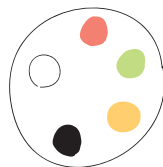
Όσο πλήθαινε το φωτογραφικό και πληροφοριακό υλικό τόσο εντονότερη γινόταν η ανάγκη μου να ανατοποθετηθώ απέναντι στο θέμα και να αναδιατάξω το υλικό μου. Έτσι τελικά μετά από διαρκή αναστοχασμό πάνω στην αξία και το πνεύμα προσώπων και γεγονότων και μετά από πολλούς πειραματισμούς κατέληξα στην λύση τόσο του διαφορετικού μεγέθους όσο και του διαφορετικού φωτισμού των εικόνων του έργου.

Το παρόν στην πολιτική του διάσταση με την καιροσκοπική του οπτική, με την σχεδόν πλήρη έλλειψη ηθικής και οραματισμού μου μοιάζει πολύ μικρό σε αξία σε σχέση με το παρελθόν κι έτσι μικρό προσπάθησα να το αποδώσω εικαστικά φροντίζοντας ταυτοχρόνως ο φωτισμός του συνόλου να δείχνει προς την ίδια κατεύθυνση προς την εποχή δηλαδή εκείνη που υπήρξε —έστω για κάποιο διάστημα— ένα ξεκάθαρο οραματικό φως στα μάτια των ανθρώπων που το υπηρέτησαν.

Το έργο ολοκληρώνεται και αποκτά νόημα μέσα από ένα σιδερένιο χειροποίητο μανουάλι που είναι τοποθετημένο μπροστά από το τρίπτυχο τέμπλο των εικόνων, με λίγα κεριά που κάποτε ήταν αναμμένα αλλά τώρα είναι μισολιωμένα και σβηστά. Όπως τόνισα και στην αρχή, το θέμα που με απασχολεί στο Σβηστό Μανουάλι είναι το φως σε σχέση με την πηγή του. Πόσο θα μπορέσουμε εμείς, ο καθένας ξεχωριστά, ο λαός μας, όσο υπάρχει ακόμα ως οντότητα που ονειρεύεται και όχι ως πελάτης πολυεθνικών, ο κόσμος ολόκληρος και ο πλανήτης μας ως τόπος της κατοικίας του, όλοι μας να υπάρξουμε μόνο με το τεχνητό φως, και τι θα μπορέσουμε τελικά να δούμε μόνο με αυτό;

Το πανό που είναι τυπωμένο με ανεξίτηλο τύπωμα σε σημαιοπάνο και εκτίθεται στην ομαδική έκθεση του Βυζαντινού Μουσείου είναι το πρώτο μέρος μιας σύνθεσης που φιλοδοξεί να αναμετρηθεί εικαστικά με το ζήτημα αυτό.

Νέα Σύμρνη, 8 Οκτωβρίου 2020

ΥΛΙΚΑ:

Τέμπλο Νο1: Ξύλο, σημαιοπάνο, δερμάτινοι ιμάντες: (230x70εκ.)
Μανουάλι: Σίδηρος, κεριά, μπετό (125x48εκ.)

ΘΕΜΑ ΚΑΙ ΤΟΠΟΣ ΕΚΘΕΣΗΣ:

Γλυπτική, Έκθεση του Επιμελητηρίου Εικαστικών Τεχνών Ελλάδος.

Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο (στον αύλειο χώρο του Μεγάρου της Δουκίσσης της Πλακεντίας, Βασιλίσσης Σοφίας 22, Αθήνα, στάση Μετρό «Ευαγγελισμός»).

Περίοδος έκθεσης από 23/9 έως 25/10/2020.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

BIBΛΙΟ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΤΙΛΗΣ

Φιλολόγος, επί χρόνια στην πρώτη γραμμή της Μέσης Εκπαίδευσης, συγγραφέας και εκδότης του εμβληματικού περιοδικού *Πλανόδιον* και –μαζί με τη σύντροφό του Ηρώ Νικοπούλου– του ηλεκτρονικού περιοδικού *Ιστορίες Μπονζάι*, ο Γιάννης Πατίλης έχει παραχωρήσει στο Πανεπιστήμιο Πατρών την εξαιρετικά πλούσια προσωπική βιβλιοθήκη του, το αρχείο του περιοδικού *Πλανόδιον* και το προσωπικό του αρχείο.

ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ ΔΥΣΗ ΤΟ 1828

Πώς είδε την Πάτρα και τους ανθρώπους του Μωριά ένας 23χρονος Γάλλος βοηθός τυπογράφου, ακόλουθος του έκστρατευτικού σώματος του Μαιζώνος τον Σεπτέμβριο του 1828.

Ο ΝΕΑΡΟΣ Γάλλος Ζακ Μανζάρ (Jacques Mangeart, 1805-1874) ακολούθησε το γαλλικό έκστρατευτικό Σώμα του Μαιζώνος (Αύγ. 1828 έως Μάρτ. 1829) ως βοηθός του τυπογράφου φιλλέλληνα Μαξιμ Ραιμπώ (Maxim Reybaud), που επιμελείτο την επίσημη έφημερίδα του Σώματος *Ταχυδρόμος τής Ανατολής* (*Courrier d'Orient*). Το 1830, έναν χρόνο μετά την αναχώρησή του κατά τον Μάρτιο του 1829 από την Πελοπόννησο, ο νεαρός Ζακ εξέδωσε στο Παρίσι τις 'αναμνήσεις' του από την έκστρατεία με τίτλο *Αναμνήσεις από τον Μωριά, συλλεγείσες κατά την παραμονή των Γάλλων στην Πελοπόννησο* (*Souvenirs de la Morée, recueillis pendant le séjour des Français dans le Péloponèse*). "Αν, βέβαια, δικαιούμαστε να αποδώσουμε με *Αναμνήσεις* το *Souvenirs*, για χαρτιά των οποίων δεν πρόφτασε καν να στεγνώσει το μελάνι, και με έναν τίτλο που έθυε, έστω και ανεπιγνώστως, στη φιλολογία του έξωτισμού.

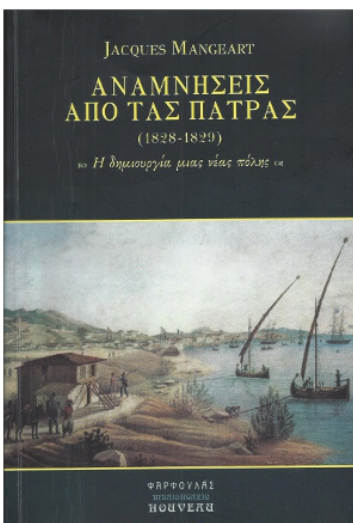
Το βιβλίο, όχι άγνωστο στους Έλληνες ιστορικούς, ετύχησε, αν και καθυστερημένα, να δει το φως των ελληνικών το 1957 μεταφρασμένο με τίτλο *Αναμνήσεις από το Μωριά*, από τον δημοσιογράφο, εκδότη και λογοτέχνη Γεώργιο Τσουκαλά (1903-1974). Δεύτερη τύχη σήμερα να κρατάμε στα χέρια μας μια νέα του έκδοση (2019), στη μετάφραση πάντα του Τσουκαλά, με τίτλο τώρα *Αναμνήσεις από τις Πάτρας (1828-1829)*. Η δημιουργία μιιάς νέας πόλης (240 σελ.), στις εκδόσεις Φαρφουλάς, φροντισμένη από τον ίδιο τον εκδότη του, ρέκτη του παλαιού τύπου και πνεύματος αυτότροπου, Διαμαντή Καραβόλα.

Η μεγάλη σπουδαιότητα του κειμένου του Μανζάρ για τον σύγχρονο Έλληνα αναγνώστη, τόσο για τον ιστορικό όσο και για τον απλό φιλομαθή, όφειλεται σε δύο κυρίως λόγους: Πρώτον στην έγκυρότητα των πληροφοριών που παρέχει, προερχομένων από άνθρωπο που λόγω της θέσης του μπορούσε να έχει καλή πρόσβαση στα επίσημα έγγραφα και τις πηγές της γαλλικής Διοίκησης, και, δεύτερον, στον αντίποδα αυτό του προηγουμένου, στον απόλυτως ιδιωτικό χαρακτήρα των εγγραφών του συντάκτη του, που έν είδει ήμερολογίου περίπου, καταγράφουν με εξαιρετική παρατηρητικότητα, αντισυμβατική ελευθεριότητα και πλούσιες λεπτομέρειες, όσα το φιλοπερίεργο πνεύμα ενός νεαρού στρατιώτη, ειλικρινώς συγκινημένου από την Έλληνική Υπόθεση, μπορούσε να μάθει, να δει και ν' ακούσει. Σ' αυτά ως προσθέσουμε και την λόγω της αγάπης του στις κλασικές σπουδές,

στοιχειώδη γνώση τῆς σύγχρονης του ἑλληνικῆς, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ ἐπικοινωνεῖ —πράγμα πού συχνά τὸ ἐπέδιδωκε— μὲ τοὺς συγκαίρινοὺς του καθημερινοὺς ἀνθρώπους.

Τὸν πόθο αὐτὸ τοῦ φιλοπερίεργου συγγραφέου τὸν νιώθουμε ἐμφατικῶς στὰ ἐπίμονα νυχτοπερματήματα τοῦ νεαροῦ Ζάκ, κάποτε ἐρωτικά, ἐν εἶδει παρισινοῦ noctambulism στὸν πρωτοαστικὸ χῶρο τῆς ἀκόμη ἐμπόλεμης νέας Πάτρας, μὲ τὰ «πάνω ἀπὸ πενήντα καφενεῖα» τῆς, ἐκ τῶν ὁποίων «τὰ δεκαπέντε τουλάχιστον» μὲ μπιλιάρδο, καὶ μάλιστα μεταμφιεσμένου τοῦ νυχτοβάτη σέ... Ἑλληνα (!) – παρόλη τὴν ἐπίσημη ἀπαγόρευση τῆς κυκλοφορίας μετὰ τὶς ὀχτῶ τὸ βράδυ, ἂν δὲν εἶχε κανεὶς μαζί του ἓνα φανάρι ἀναμμένο:

«ὄσοι ἔβγαιναν χωρὶς αὐτό», γράφει ὁ νεαρὸς Ζάκ, «κινδύνευαν νὰ πιαστοῦν ἀπὸ τὴν περίπολο καὶ νὰ ὀδηγηθοῦν στὴν ἀστυνομία. Οἱ στρατιῶτες μας δὲν ἐξαιροῦντο ἀπ’ αὐτὴ τὴ διαταγή, ἀλλὰ κι οἱ ξένοι κι οἱ Γάλλοι πού δὲν φοροῦσαν στολὴ ἔπρεπε νὰ συμμορφώνονται μ’ αὐτὴ. Εἴκοσι φορές μὲ πιάσανε παραβάτη. Στὴν ἐρώτηση “τί ἀνθρώπος εἶσαι” [μὲ ἑλληνικὰ στὸ γαλλικὸ πρωτότυπο], ἀπαντοῦσα Ἑλληνικά, τυλιγμένος μὲ μιὰ φαρδιά κάπα καὶ μὲ τὸ ἐθνικὸ φέσι στὸ κεφάλι.»

Δὲν ὑπάρχει τομέας τῆς καθημερινῆς ζωῆς στὸν Μωριά τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Εἰκοσιένα, εἰρηνικῆς ἢ πολεμικῆς, ἐπίσημης ἢ λαϊκῆς, ἀστικῆς ἢ ἀγροτικῆς, ἐρωτικῆς ἢ θρησκευτικῆς, τῆς φυσιογνωμίας ἢ τῆς ἐνδυμασίας, τῶν Ρωμιῶν, τῶν Τούρκων ἢ τῶν Ἀρβανιτῶν, γιὰ τὸν ὁποῖο νὰ μὴν μᾶς ἔχει ἀφήσει ὁ Μανζάρ διεισδυτικότερες, λεπτομερέστερες καὶ γλαφυρότερες περιγραφές.

Δὲν εἶναι μόνον οἱ ἐξαντλητικὲς πλὴν ὅμως ἀκριβεῖς καὶ γοητευτικὲς ἀπεικονίσεις μιᾶς συγκεκριμένης ἀχυροκαλύβας, ἐνὸς γάμου, μιᾶς κηδείας, ἐνὸς ἀξιόπρὸσεκτου προσώπου, μιᾶς ἀσυνήθιστης κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς, τοῦ Ζακυνθينوῦ καφενέ τοῦ Θανάση καὶ τοῦ προσωπικοῦ του, τοῦ καφενεῖου «Κανακάρης» καὶ τοῦ πῶς γιορτάζουν οἱ Ἕλληνες τὰ Χριστούγεννα χορεύοντας ἐκεῖ, ἢ ἐνὸς ἀναλυτικοῦ καταλόγου εἰδῶν διατροφῆς δύο σελίδων, ὅπου ὡς φθηνότερα προϊόντα φιγουράρουν τὰ κρόμμυα καὶ οἱ ἐλαίαι, 16 καὶ 28 παράδες ἢ ὁκτὰ ἀντιστοίχως, ἐνὸς ἀκριβέστερα τὸ βούτυρον καὶ οἱ Σολομοὶ μὲ παράδες 200.

Ἰδιαιτέρω, ἂν καὶ αὐτονόητο γιὰ νεαρὸ στρατιώτη, παρουσιάζεται τὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ τὶς νέες γυναῖκες τοῦ τόπου, ἰδίως τὶς χριστιανὲς Ἑλληνίδες πού στὰ ἀκάλυπτα πρόσωπά τους μὲ τὰ ὄμορφα μάτια δὲν παύει νὰ ἀναγνωρίζει ἀκαταμάχητη γοητεία. Μιὰ ἀπὸ αὐτές, πού τοῦ φαινόταν καὶ νὰ τὸν κοιτάζει ὑποσχετικά, τὴν ὥρα πού ὁ Τούρκος κύριός τῆς εἶχε στρώσει τὸ χαλάκι του καὶ προσευχόταν, τοῦ γέννησε ἔρωτα σφοδρό, ἀλλὰ τὸ σημεῖωμα πού τῆς ἔγραψε στὰ ἑλληνικὰ καὶ μὲ τὸ ὁποῖο τῆς ζήτησε νὰ ἀφήσει τὸν ἀφέντη τῆς καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσει ὑποσχόμενος νὰ τὴν κάνει γυναῖκα του, δὲν ἔφτασε ποτὲ στὰ χέρια τῆς, ἔτσι καθὼς τὸ χαλίκι πού χρησιμοποίησε γιὰ νὰ τῆς τὸ πετάξει τυλιγμένο δὲν ἦταν ἀρκετὰ βαρὺ γιὰ νὰ πᾶει ὡς ἐκεῖ πού καθότανε καὶ χάθηκε ἀνάμεσα σὲ κάτι σακιά μὲ καπνόφυλλα!

Αὐτὸ τὸ ἐρωτικὸ ἐνδιαφέρον, συχνά ρομαντικὸ, γίνεται σχεδὸν λιμπερτινικὸ, ἐντυπωσιάζοντας καὶ τὸν σημερινὸ ἀναγνώστη, ὅταν ὁ συγγραφέας ἀναρωτιέται σοβαρὰ κι ἐξετάζει ἂν οἱ γυναῖκες τοῦ τόπου ζυρίζουν αὐτὸ πού στοὺς Γάλλους θεωρεῖται, ὅπως σημειώνει, «ἓνας ἀπὸ τοὺς ὡραιότερους θησαυροὺς, μὲ τοὺς ὁποίους ὁ οὐρανὸς ἐκόσμησε τὴ γυναῖκα», γιὰ νὰ καταλήξει ἀπογοητευμένος πῶς «μ’ ἓνα κοφτερὸ ξυράφι, καὶ πιὸ συχνά μὲ μιὰ ἀποψιλωτικὴ σκόνη» ἢ «παράξενη αὐτὴ συνήθεια» πέρασε ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ σὲ κάποιες Ἑλληνίδες. Μόνη ἐλπίδα του ἐπανάκαμψῆς τῆς ἢ Τριπολιτσιώτισσα πόρνη Τουρκο-Μαρία πού λόγῳ τῶν προτιμήσεων τῆς πολυπληθοῦς γαλλικῆς πελατείας τῆς σίγουρα θὰ τὴν εἶχε τώρα ἐγκαταλείψει! Ἡ συγγραφικὴ περιγραφικὴ εὐδαιμονία τοῦ

Συνάντηση τοῦ Στρατηγοῦ Μαιζώνος μὲ τὸν Ἰμπραὴμ Πασᾶ στὸ Ναυαρίνο τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1828. Πίνακας τοῦ Ζᾶν-Σᾶρλ Λανγκλουά (Jean-Charles Langlois, 1789-1870).

νεαροῦ Ζάκ, προσβλέποντας ἴσως καὶ σὲ αὐριανοὺς συμπατριῶτες τοῦ ἀναγνώστης ἢ ἀκροατῆς, κορυφώνεται —προφανῶς ἐξ ἰδίας πείρας— μὲ τὴν μιᾶς σελίδας ἀναλυτικὴ ἔκφραση τῆς περίπλοκης κατασκευῆς τοῦ στηθόδεσμου τῆς Τουρκο-Μαρίας πού προορισμὸ τοῦ εἶχε νὰ ἀναδεικνύει τὸ κυριώτερο θέλημα τῆς: τὰ στήθη τῆς.

Φυσικὰ τὰ στρατεύματα ἀνοίξαν γιὰ ὅλους τὴν ἀγορὰ, κι ἔτσι ὁ καθόλα φιλέλληνας Φραντσέζος δίπλα στὸ διᾶσημο ὄνομα τῆς κοινῆς Τριπολιτσιώτισσας, μὲ σχολαστικότητα συμβολαιογράφου, διέσωσε γιὰ τὴν ἱστορία μας, καὶ τοῦ τὸ ὀφείλουμε ὁμολογουμένως, καὶ τὰ ὀνόματα τῆς «Διαμάντως», τῆς «Ἀγγελικῆς», τῆς «Γιωργίτσας» καὶ τῆς «Γιαννούλας», πού ἡ προσφορά τους ἔριξε τὶς τιμές στὸ εἶδος ἀπὸ τὸ ἓνα ναπολεόνι στὰ εἴκοσι σόλντια, ἀνταγωνιστικῆς πλέον ἐκείνων τοῦ βακαλάου καὶ τῆς παλαμίδας.

Μὲ τὴν ἴδια ἀπροκατάληπτη ἄνεση μὲ τὴν ὁποία ὁ Μανζάρ θὰ περιγράψει τὴν διακόσμηση ἑνὸς ἐκκλησιδίου ἢ τὰ ἐρείπια τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα, θὰ διευρύνει τοὺς ἐρωτικὸ ἐνδιαφέροντος σχολιασμοὺς του στὶς διεμφυλικές του παρατηρήσεις.

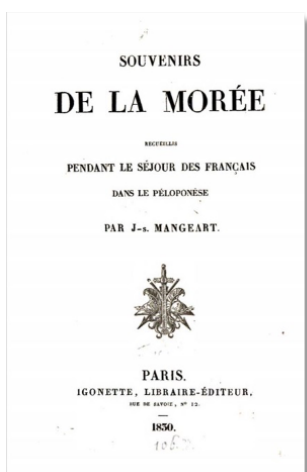
Κοιτάζοντας προσεκτικὰ τὰ ἔνοπλα παλικάρια γύρω του, μὲ τὶς «ἀρβανίτικες» φορεσιές τους, καὶ ἀφοῦ παραδεχτεῖ τὰ αὐτονόητα, ὅτι «ὑπάρχουν ἀνάμεσά τους», ὅπως καὶ στοὺς Γάλλους, «μερικοὶ νεαροὶ πού, καυχώμενοι γιὰ τὴ νεότητά τους, τὴν κομψότητά τους, ἢ τὴν ὁμορφιά τους, προσπαθοῦν νὰ ἐπισύρουν τὴν προσοχή», καὶ οἱ ὁποῖοι «ἀντὶ γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ γυναικοθήρα, ἔχουν τοῦ Γανυμήδη», θὰ ἐστιᾶσει σὲ ἓναν κυρίως ἀπὸ αὐτοὺς πού τοῦ «ἔκανε μεγαλύτερη ἐντύπωση», ὄχι μόνον διότι μιλοῦσε «ἀρκετὰ καλὰ τὰ γαλλικὰ» καὶ ἦταν γιὸς «παλιοῦ κατοίκου τῶν Πατρῶν, ἰδιοκτήτη τεραστίων ἐκτάσεων», ἀλλὰ διότι κάθε ἐμφανισὴ του συνιστοῦσε καὶ ἓνα μικρὸ κοινωνικὸ γεγονός:

«Τὸν εἶδαμε πολλὲς φορές νὰ τριγυρνᾷ στοὺς δρόμους τῶν Πατρῶν ὄπλισμένος μὲ ἓνα μεγάλο τούρκικο σπαθί, μὲ ἓνα τουρμπάνι τυλιγμένο στὸ κεφάλι καὶ ντυμένος ἓνα ἑλαφρὺ σακάκι γαλάζιο ἀνοιχτὸ μεταξωτό, πού ἄφηνε νὰ φαίνεται ἡ κομψὴ κορμοστασιά του. Ἦταν τόσο σφιχτὸ ὅσο τῶν γυναικῶν μας, κι αὐτὸ τοῦ ἔδινε ἐντελῶς τὴν ἐμφάνιση γυναικῆς· πολὺ περισσότερο πού ἡ φουστανέλα του, μὲ τὶς ἑκατὸν πενήντα περίπου πλατιῆς δίπλες, ἄφηναν νὰ φαίνονται οἱ γάμπες του μὲ τὶς κομπῆς κάλτσες. Τὸν ἀκολουθοῦσαν καμιὰ πενηνταριά νεαροὶ Ἕλληνες, πλούσια ντυμένοι, μὲ τοὺς ὁποίους ἔτρεχε ἀπὸ καπηλειὸ σὲ καπηλειό.»

Εἰκόνες ἀπρόσμενου καὶ ἀπροκάλυπτου δανδισμού ἀπὸ ἀνεπίληπτο μάρτυρα, πού θίγουν εὐθέως τὴν προκατασκευασμένη ὅσο καὶ ἀνέξοδη ἐθνικὴ μας φιλοτιμία, γι' αὐτὸ καὶ μεταφέρονται σὲ κάποια ἔκταση ἐδῶ.

Διακόσια χρόνια δυτικότερης ὀργανωμένης κοινωνικῆς ζωῆς συνοδευόμενης ἀπὸ τὴ συστηματικὴ καλλιέργεια μιᾶς ὑπεραναπληρωματικῆς ἐθνικῆς συνείδησης σφραγισμένης ἀπὸ τὴν ἐθνοκαπηλευτικὴ ρητορεία καὶ τὶς ὠραιολογικὲς ἀπλουστεύσεις, μᾶς ἔχουν κάνει πολὺ λίγο διαθέσιμους νὰ ἀναγνωρίσουμε παρόμοιες εἰκόνες σὲ μιὰ περιοχὴ, πού μετὰ τὴν ἦττα τῶν Τουρκο-Αἰγυπτιακῶν δυνάμεων στὸ Ναυαρίνο καὶ τὴν ἀρχόμενη ἐκκένωση τῆς χερσονήσου ἀπὸ τὰ στρατεύματα τοῦ Ἰμπραήμ, γνώριζε τὴν βαθύτερη ἀνατροπὴ τοῦ κοινωνικοῦ

της βίου ἀπὸ αἰώνων. Παραξενεύομαστε κι ἐμεῖς μαζί μὲ τὸν συγγραφέα, χωρὶς νὰ μπορούμε νὰ βροῦμε εὐκολὴ ἀπάντηση, γιατί τόσες σκλάβες Ἑλληνίδες προτιμοῦσαν νὰ ἀκολουθήσουν τοὺς Ὀθωμανοὺς κυρίους τους στὴν Αἴγυπτο, ἐνῶ οἱ σχετικὲς ἐπιτροπὲς τῶν νικητῶν χριστιανῶν συμμάχων τοὺς ἔδιναν τὸ ἐλεύθερο νὰ παραμείνουν μὲ τὰ ἔως δεκατεσσάρων χρόνων παιδιὰ τους στὸν Μωριά.

Φτάνει, ἄραγε, ἐκεῖνο τὸ «Ἄντε, σκύλε Φράγκε» [μεταφερμένο στὰ ἑλληνικὰ ἄδε (!), σκύλε Φράγκε στὸ γαλλικὸ πρωτότυπο], πού τοῦ πέταξε κατάμουτρα «ἀπὸ τὴν τρύπα πού χρησίμευε γιὰ παράθυρο» στὸ σπίτι τοῦ αὐστριακοῦ προξένου στὴν Πάτρα, μιὰ Ἑλληνίδα, πού λίγο πρὶν γλυκοκοίταζε ὁ Ζάκ, γιὰ νὰ ἐξηγήσει τὴν ἀπέχθεια πολλῶν ντόπιων πού φαντάζονταν τοὺς Γάλλους πού πλημμύρισαν τὴν Πελοπόννησο, σὰν εἶδος χειρότερων κατακτητῶν ἀπὸ τοὺς γνώριμους τους Τούρκους;... Ἀλλὰ τὰ αἰσθήματα κι ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν ἑλευθερωτῶν φαίνεται πὼς σὲ γενικὲς γραμμὲς δὲν ἦταν τὰ καλύτερα. Ὁ Μωριάς, ὅταν ἔφτασαν ἐκεῖ οἱ Γάλλοι ἦταν μιὰ

ὄλοσχερῶς κατεστραμμένη χώρα. Τὰ χωριὰ καμμένα, οἱ οἰκογένειες διαλυμένες καὶ οἱ ἄνθρωποι φευγάτοι στὰ βουνά, λιμοκτονοῦσαν κρυμμένοι στὶς σπηλιές ἢ τοὺς ἀποδεκάτιζαν σοβαρὲς λοιμώξεις μὲ σοβαρότερη τὴν πανώλη. Ἄτακτα σώματα ἐνόπλων συμμετεῖχαν σὲ πολιορκίες φρουριῶν μὲ μοναδικὸ σκοπὸ τὸ πλιάτσικο, ἐνῶ

Παράδοση του Κάστρου της Πάτρας στον Στρατηγό Μαιζώ-
να τον Οκτώβριο του 1828. Πίνακας του Ζαν-Σαρλ Λανγκλουά
(Jean-Charles Langlois, 1789-1870).

κάποιοι αίσχροκερδοῦσαν ὅσο και ὅποτε μπορούσαν εἰς βάρους τῶν Γάλλων στρατιωτῶν.

Τὰ αἰσθήματα, ὡστόσο, τοῦ Μανζάρ, ἦταν μονίμως συγχωρητικά γιὰ τὴν κατάσταση τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν τῆς περιοχῆς. Μεγάλο μέρος τῆς εἰκοσαήμερης καραντίνης του στὴν Τουλώνα κατὰ τὸ ταξίδι του τῆς ἐπιστροφῆς, τὸ διέθεσε στὴν προσπάθειά του νὰ πείσει τὴν πλειονότητα τῶν συστρατιωτῶν του Γάλλων ἀξιωματικῶν ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ἦσαν ἐκεῖνο τὸ ἀποκτηνωμένο ἔθνος ἀγνωμόνων ποὺ ὅλα πάνω τους «ἐπιβεβαιώνουν τὴ νομιμότητα τῆς Ἡμισελήνου καὶ τὴν κυριαρχία τῶν Ὀθωμανῶν», τὴν ὁποία, ὅπως ἔλεγαν, προτίμησαν ὄχι λίγες φορές στὸ παρελθόν. Τὰ ἐπιχειρήματά του ἦταν θεμελιωμένα σὲ μιὰ σαφῶς καλύτερη γνώση τῆς πραγματικότητας: Ποῦ γνώρισαν οἱ συνομιλητές συμπατριῶτες του τὸ πραγματικὸ ἑλληνικὸ ἔθνος;

«Ποῦ τὸ μελέτησαν; Μήπως στὰ παραθαλάσσια κάστρα, ποὺ παραδόθηκαν στοὺς Γάλλους ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς Αἰγυπτίους; Μὰ τί βρήκανε σ' αὐτὰ τὰ κάστρα ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἴχνη τῆς βαρβαρότητας καὶ τῆς ἀπανθρωπιᾶς τους; Δίνουν ἴσως τὸ ὄνομα Ἕλληνες σ' ἐκείνη τὴν ὀρδῆ τῶν ξένων ἀπ' ὅλες τὶς χώρες ποὺ ἦρθαν νὰ ἐγκατασταθοῦν ἐκεῖ ἀμέσως μόλις μᾶς παραδόθηκαν; Ἀλλ' αὐτοὶ δὲν ἦσαν τίποτε ἄλλο παρὰ ἓνα πλήθος ἀπὸ ἀλήτες ποὺ εἶχαν ξεφύγει ἀπὸ τὰ Ἴονια νησιά, ἀπο τὴ Σικελία, ἀπὸ τὴν Ἰταλία, κι ἀκόμα κι ἀπὸ τὶς ἀκτὲς τῆς Γαλλίας, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ βροῦνε κάτι ν' ἀρπάξουν στὴν Πελοπόννησο.»

Πῶς μπορούσε νὰ ἐπιχειρηματολογεῖ ἔτσι ὁ νεαρὸς Ζάκ, ἀπέναντι σὲ συμπατριῶτες του μὲ τοὺς ὁποίους ὀκτῶ μῆνες πρὶν μοιραζόταν τὸν ἴδιο ἐνθουσιώδη φιλελληνισμό; Ποιὸς ἦταν ἐντέλει ὁ πνευματικὸς κόσμος καὶ ἡ ἰδεολογία του καὶ τί ἦταν αὐτὸ τὸ βιβλίο του τῶν σουβενίρ ποὺ ἔφερνε στὴν πατρίδα του ἓνα χρόνο μετὰ, καὶ τοῦ ὁποίου τὴν ἐκδοση θὰ σχεδιάζε σίγουρα ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα ποὺ πάτησε τὸ πόδι του στὸ Μωριά καὶ κατόπιν βιάστηκε τόσο πολὺ νὰ παρουσιάσει στὸ γαλλικὸ κοινό; Ἄραγε ἦταν καὶ τοῦτο μιὰ τυπικὴ ἐκδήλωση τοῦ δυτικοῦ ὀριενταλισμοῦ, ὅπως τόσες ἄλλες ποὺ γέννησαν οἱ ναπολεόντειες ἐκστρατεῖες στὴν περιοχῆ;...

Ἄν μὲ τὸν ὄρο ὀριενταλισμὸς, ὅπως περίπου τὸν περιέγραψε ὁ Ἀμερικανο-Παλαιστίνιος στοχαστὴς καὶ εἰσηγητῆς τῶν μετα-αποικιακῶν πολιτισμικῶν σπουδῶν Ἔντουαρντ Σαϊντ, νοήσουμε μιὰ τάση τῶν διανοουμένων τοῦ Δυτικοῦ κόσμου ἀπὸ τὸν Διαφωτισμὸ καὶ μετὰ νὰ παρουσιάζουν τοὺς λαοὺς τῆς Ἑγγύς καὶ Μέσης Ἀνατολῆς ὡς πολιτισμικὰ καθυστερημένους, ὥστε δι' αὐτοῦ, ἐπιβεβαιώνοντας τὴν ἀνωτερότητα τῆς Δύσης, νὰ νομιμοποιοῦν τὴν ἀποικιακὴ χειραγώγησή τους καὶ ἡγεμονία, τότε τὸ βιβλίο τοῦ Μανζάρ, κατὰ τὴν δική μας ἀνάγνωση, καὶ ὅσον ἀφορᾷ στὴν κατανόηση τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ὡς ἐνὸς ἀπὸ τοὺς λαοὺς τῆς Ἑγγύς Ἀνατολῆς, ἔχει χαρακτηριστικὰ τόσο ὀριενταλιστικὰ ὅσο καὶ ὀρισμένα ἀντίθετά τους.

Εἶναι ἐδραία καὶ ἀμετακίνητη σὲ ὅλο τὸ εὖρος τῶν *Souvenirs* τοῦ Μανζάρ ἡ ἄποψη —τὴν ὁποία μοιράζεται καὶ μὲ τοὺς ἄλλους συμπατριῶτες του— ὅτι ἡ Γαλλία βρίσκεται στὴν Πελοπόννησο ὄχι μόνον γιὰ νὰ στερεώσῃ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν ἐκπολιτίσει, ὀδηγώντας τον στὸν (δυτικὸ) πολιτισμὸ ἀπὸ τὴν βάρβαρη κατάσταση στὴν ὁποία τὸν ἔφερε μακραινὴ ἐξίσου βάρβαρη σκλαβιά. «Ἀφοῦ ἐλευθερώσαμε τὴν Πελοπόννησο, δὲν ἔπρεπε καὶ νὰ τὴν ἐκπολιτίσουμε;», ἀναρωτιέται μὲ ἀφοπλιστικὴ ἀφέλεια ὁ συγγραφέας. Γιὰ τὴν ἐπίσημη γαλλικὴ πολιτικὴ τῆς ἐποχῆς αὐτὸς ὁ ἐκπολιτισμὸς ποὺ ἀναλάμβανε τὸ Σῶμα τοῦ Μαιζῶνος στὸν Μωριά καὶ ἡ Γαλλικὴ Ἐπιστημονικὴ Ἀποστολὴ ποὺ τὸ ἀκολουθοῦσε γινόταν μὲ σαφῆ προοπτικὴ ἀποικιοκρατικῶν ἀνταλλαγμάτων ἀπὸ τὸ νεοσύστατο κράτος. Ὁ νεαρὸς Ζάκ, ὡστόσο, μπορούσε νὰ ἔχει τὴ δικιά του ματιά.

Μέσω τών κλασσικῶν διαβασμάτων του και κυρίως τῆς ζωντανῆς ἐμπειρίας τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας πού τοῦ δίνει ὁ τόπος, ὁ Μανζάρ ἀναγνωρίζει στους σύγχρονους Ἕλληνες μιὰ μακρινή συγγένεια πρὸς τοὺς ἀρχαίους ἑνδοξοὺς προγόνους τους. Πάσχει εἰλικρινῶς γιὰ τὴν βελτίωση τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς τους, και εὐκαιρίας δοθείσης δὲν παραλείπει νὰ ἐξάρει τὴν συμβολὴ τῆς τυπογραφίας σ' αὐτήν. Ὅσο και ἂν δὲν τὸ γνωρίζει ὁ ἴδιος, τὴν πλήρη δικαίωση τῆς παρουσίας τῶν συμπατριωτῶν του ἔχουν προοιμιάσει στὸν ὑπερθετικό βαθμὸ 28 ἔτη πρὶν οἱ σίτσι τοῦ σύγχρονου τοῦ Ἑλληνα διαφωτιστῆ Κοραῆ:

Ὅταν ἔχωμεν τοὺς Γάλλους,
Τίς ἢ χρεῖα ἀπὸ ἄλλους;
Γάλλοι και Γραικοὶ δεμένοι,
Μὲ φίλιαν ἐνωμένοι,
Δὲν εἶναι Γραικοὶ ἢ Γάλλοι,
Ἄλλ' ἐν ἔθνος Γραικογάλλοι.

Δὲν παραλείπει, ἐπίσης, νὰ σημειώσει σὲ κάθε εὐκαιρία τίς ἐκδηλώσεις εὐγνωμοσύνης τῶν Ἑλλήνων πού συναντᾶ γιὰ τὸ ἔργο τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς. Ἀξίζει νὰ σταθοῦμε στὴν πιὸ ἐντυπωσιακὴ ἀπὸ αὐτὲς και νὰ δοῦμε τί γίνεται στὰ τέσσερα σχολεῖα πού ἐκεῖνον τὸν καιρὸ ἀνοίξαν στὴν Πάτρα:

«Μετὰ τὴν διδασκαλία τῶν θρησκευτικῶν, οἱ διδάσκαλοί τους προσπαθοῦσαν νὰ ἐμφυσηθῶν μέσα σ' αὐτὲς τίς εὐπλαστες ψυχὲς μιὰν ἀπεριόριστη εὐγνωμοσύνη πρὸς τοὺς Γάλλους. Παρευρέθηκα καμιά εἰκοσαριά φορὲς σὲ τέτοιου εἶδους παραδόσεις, πού δὲν τελείωναν ποτὲ χωρὶς ἕνα μαθητῆ, ὁ πιὸ μεγάλος και ὁ πιὸ προοδευμένος, ν' ἀπαγγεῖλει ἐξ ὀνόματος ὅλης τῆς τάξης μιὰ προσευχὴ, στὴν ὁποία παρακαλοῦσε τὸ Θεὸ γιὰ τὴν μακροήμερευση τοῦ Καρόλου Ι', Βασιλέα τῶν Γάλλων και ἐλευθερωτῆ τῆς Ἑλλάδος. Τὴν ἴδια προσευχὴ τὴν ἔψελναν στὴν ἐκκλησία ὁ παπὰς και οἱ πιστοὶ πού παρακολουθοῦσαν τὴ λειτουργία· κάθε Κυριακὴ τὴν ἐπαναλάμβαναν στὶς τρεῖς ἐκκλησίες πού εἶχαν ἤδη ἀνοίξει στὰ Πάτρας.»

Νικολά-Ζοζέφ Μαιζών (Nicolas Joseph Maisson, 1771-1840). Χαρακτικὸ τοῦ Ἄλοϊς Σένεφέλντερ (Alois Senefelder, 1771-1834).

Ὡστόσο, ἐδῶ δὲν πρόκειται γιὰ ἀυθόρμητες ἐκδηλώσεις κατοίκων. Ὅσο και νὰ σκεφετῆ κανεὶς ὅτι οἱ πανέξυπνοι Πατρινοὶ πολιτικοὶ εἶχαν βρεῖ στὶς δοξολογήσεις ἕναν τρόπο νὰ διαχειρίζονται τὸ τεράστιο ἐκστρατευτικὸ σῶμα 15.000 ἀνδρῶν τοῦ Μαιζώνος, πού μετὰ τὴν ἐνὸς μηνός, ἅμα τῆ ἀφίξει του, ἐκπολιόρκηση τοῦ Κάστρου τῆς Πάτρας, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1828, εἶχε στὴν οὐσία καταστῆ ἀπόλεμος, μὲ μοναδικὸ ἐχθρὸ τοὺς πυρετοὺς και τὴν δυσεντερία πού κατὰ κυριολεξίαν τὸ ἀποδεκάτιζε, ἢ συνδρομὴ μηχανικῶν και τοπογράφων πού τὸ ἀκολουθοῦσε, ὑπὸ τὴν καθοδήγηση τοῦ Ἑλληνο-Γάλλου πολιορκητοῦ Σταμάτη Βούλγαρη, βοήθησε σημαντικὰ στὴν ἀνασυγκρότηση τῆς κατεστραμμένης πόλης. Κατὰ τὸν ἱστορικὸ τῆς Πάτρας Βασίλη Λάζαρη, τὰ παραπάνω σχολεῖα δὲν ἦσαν παρὰ «ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια, πού δὲν μπορούσε νὰ τὰ ἐλέγξει ἢ κυβέρνηση και πού μέσα σ' αὐτὰ οἱ δάσκαλοι προπαγανδίζανε ὀλοφάνερα τὴν πλήρη ὑποταγὴ τῆς χώρας στὴν Γαλλία.» (Πολιτικὴ Ἱστορία τῆς Πάτρας, τ. Α', Ἀθήνα, 1986, 22).

Ἄλλὰ ἡ περίπτωσις τοῦ Μανζάρ δὲν ἦταν ἡ συνηθισμένη τοῦ Γάλλου ἐλευθερωτῆ/ἐκπολιτιστῆ. Γνωρίζοντας τὴν γλώσσα τῶν κατοίκων και ἔχοντας, λόγῳ τῶν κλασσικῶν του προκαταλήψεων, μεγάλη περιέργεια νὰ γνωρίσει ἀπὸ κοντὰ τοὺς ἀνθρώπους πού ἦρθε νὰ ἀπελευθερώσει, προϋποθέσεις πού μετρημένοι στὰ δάχτυλα συστρατιῶτες του μπορούσαν νὰ ἔχουν, **ἔκανε τὸ κρίσιμο βῆμα**: ζήτησε νὰ συγχρωτιστῆ μὲ τοὺς Ρωμιοὺς τοῦ Μωριά, νὰ μπεῖ στὰ σπίτια και τίς οἰκογένειες τους, νὰ γνωρίσει τὰ ἦθη και τὰ ἔθιμά τους, και ἀκόμη νὰ δεῖ ἀπὸ κοντὰ τίς ὁμορφες γυναῖκες και κόρες τους, πού τὰ ξέσκεπα πρόσωπά τους τόσο ἀκαταμάχητη ἔλξη τοῦ ἀσκοῦσαν διαρκῶς... Τὸ λέει ξεκάθαρα, μιλώντας γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, ὡς συμπέρασμα προκειμένου νὰ ἀντικρούσει τὴν κακὴ εἰκόνα πού εἶχαν εἰσπράξει ἀπὸ τοὺς ντόπιους οἱ συμπατριῶτες του: **«Ἄν εἶχαν μπορέσει, ὅπως ἐμεῖς, νὰ εἰσχωρήσουν μέσα σὲ οἰκογένειες πραγματικὰ ἑλληνικὲς, θὰ ἀντιλαμβάνονταν ὅτι δὲν εἶχαμε βοηθήσει ἀχάριστους.»**

Εἶναι αὐτὸς ἀκριβῶς ὁ εἰλικρινῆς συγχρωτισμὸς μὲ τὸν ἄλλο, πού ὄχι μόνον τροποποιεῖ διὰ τῆς οἰκειότητος τίς στερεοτυπικὲς του εἰκόνας, πάνω στὶς ὁποῖες στηρίζεται κατεξοχὴν ἡ ὀριενταλιστικὴ ἀποικιοκρατικὴ πολιτικὴ,

άλλα φτάνει και να έπηρεάσει την σχέση του δυτικού με το ίδιο το δικό του ήγεμονικό μοντέλο, όπως στην περίπτωση του Μανζάρ! Αυτό θα το δούμε σε δύο τουλάχιστον, καθό καταγραμμένες, περιπτώσεις:

Στην πρώτη, παρακολουθώντας ο νεαρός Ζάκ από απόσταση μια στιγμή έξομολόγησης νεαρής από έναν ιερέα σ' έναν ορθόδοξο ναό, κάνει την παρακάτω όξυδερκή παρατήρηση για τον δικό του πολιτισμό:

«Δέν μιλάει <ο ιερέας> σ' αυτή την παρθένα κλεισμένος σ' ένα σκοτεινό έξομολογητήριο· είναι καθισμένος κοντά της, μπορεί και να την άγγίζει. Κι ώστόσο αυτή ή γειτνίαση, αυτή ή μυστηριώδης συνδιάλεξη έχουν κάτι το ούράνιο. Πώς συμβαίνει ώστε στις εκκλησίες μας ένα τέτοιο θέαμα θα ήταν ικανό να μάς σκανδαλίσει, κι όχι να μάς φέρει σε έξαρση; Από πού προέρχεται αυτή ή διαφορά; Οί περισσότεροι Έλληνες ιερείς είναι παντρεμένοι· όλοι μπορούν να είναι.»

Έξίσου δραστική είναι και ή δεύτερη παρατήρησή του, πού ίσως για πρώτη φορά τον οδηγεί σε στοιχειώδη συναίσθηση τών πραγματοποιητικών πρακτικών του οίκείου του καπιταλιστικού κόσμου μέσω τής λειτουργίας του θεάματος:

«Οί εκκλησίες τών Πατρών θυμίζουν την ένδεια και την γυμνότητα τών πρώτων Χριστιανών. Έχουν τόση απλό-τητα, όση πολυτέλεια κι επίδεικτικότητα οί δικές μας. Σε μάς είναι, μπορούμε να πούμε, θέατρα, όπου όλα μιλάνε στα μάτια· εδώ, τουναντίον, όλα μιλάνε στην καρδιά [ύπογρ. δική μας]. Θα πίστευε κανείς πως είναι γραμμένο στην είσοδο κάθε εκκλησίας “Παπά, θυμήσου τή φτώχεια και την ταπεινοφροσύνη τών πρώτων Άποστόλων· εδώ είναι ο οίκος του Θεού, είναι οίκος προσευχής”.»

Το ίδιο άκριβώς δέν μάς λέει, σε κοντινή χρονία και ο δικός μας Παπαδιαμάντης;... Στην αναπόφευκτη σύγκριση πολιτισμών, στην οποία προβαίνει ο πάντως άρκετά νεωτεριστής και έλευθερόφρων Μανζάρ, μπροστά στις επικείμενες για τή χώρα «γοργές προόδους του πολιτισμού», ανάδεται, με τή γλώσσα του καιρού του, και ή άνησυχία για τήν άξία τής ίδιας τής πρόοδου. Γράφει για τους Έλληνες: «Είθε να μην πάρουν παρά μόνο ό,τι είναι χρήσιμο από τους προοδευμένους λαούς τής Εύρώπης και να φυλάγονται πάντοτε από τά δολερά θέλγητρα τής πολυτέλειας και τής διαφθοράς!»

Με τέτοιες παρατηρήσεις και σκέψεις, αρχίζει να σηκώνεται σιγά-σιγά ή άκρη του πέπλου πού θαμπώνει την κατανόηση, κι έτσι αρχίζει να ραγίζει ο εύρωπαϊκός όριενταλιστικός μύθος, ο καλά άφομοιωμένος από την πλειονότητα τών διανοομένων μας, ότι τάχα οί νεώτεροι Έλληνες είναι άπλως μια παρακμασμένη γλωσσική επιβίωση εκείνων τών ένδόξων άρχαίων και τίποτ' άλλο. Κι έτσι αρχίζει ν' άχνοφαίνεται στα μάτια του διαφορετικού Εύρωπαίου ότι ο λαός πού συνάντησε σε ήμιάγρια κατάσταση να περιφέρεται γυμνήτης και πεινασμένος δίπλα στις σπασμένες άρχαίες κολώνες του Μωριά, έχει μια ύπερχιλιετή ιστορία τρέχουσας ζώσας συμμετοχής —κοινοτικής, πνευματικής, εκκλησιαστικής— σε σπουδαιότατο πολιτισμό τής ανθρωπότητας διαφορετικό από τον άρχαίο!

Πρόκειται γι' αυτήν άκριβώς την πρώτη κίνηση, την άκρη του νήματος, πού έπιασε ένας άνοιχτός στο διαφορετικό 23χροнос Γάλλος βοηθός τυπογράφου στον Μωριά του 1828, την οποία στάθηκε άνίκανη και να διανοηθεί μια ιστορικά άνεργάτιστη έλλαδική πολιτιστική έλίτ 200 χρόνια μετά, όταν στο έπίσημο είκονόγραμμά της με το όποιο φαντασιώνεται ότι 'τιμᾶ' τον λαό του Μεγάλου Άγώνα, διέγραψε με μια μονοκοντυλιά 18 αιώνες ζωντανού πολιτισμού του, ξεκινώντας το παραζαλισμένο μετα-νεωτερικό της άφήγημα από τον μαιντανό τών άρχαιολατρών Περικλή για να καταλήξει, παίγνιο είς χείρας ήλιθίων, σε μια καλή ψυχή: τον Γιάννη Άντετοκοῦνμπο!

* * *

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΛΙΓΕΣ οί ένδείξεις στο βιβλίο του Μανζάρ ότι έχουμε μπροστά μας, μ' όλο το νεαρό τής ήλικίας του, ένα ζωντανό κι άνήσυχο πνεύμα του καιρού, έναν συγγραφέα με έκπληκτική παρατηρητικότητα και άξιοσημείωτο λογοτεχνικό τάλαντο, έναν άντιπροσωπευτικό τύπο του νεωτερικού ανθρώπου — ο ίδιος έξελίχθηκε άργότερα σε βιβλιοθηκάριο στην πόλη Βαλανσιέν τής βόρειας Γαλλίας και έπιμελητή και έκδότη κλασικών κειμένων. Τήν κατανόηση εκ μέρους του τής μεγάλης πολιτικής εικόνας του καιρού του, πού λόγω τής σημασίας της θέσαμε και ως έπιγραφή από το πρωτότυπο στην άρχή του παρόντος, θα την βρούμε στην παρακάτω άποστροφή:

«Αυτό ήταν το τέλος της έκστρατειάς του Μοριά. Δεν θα ξαναδούμε ποτέ πια πάνω σε κανένα κάστρο της χερσονήσου να κυματίζει η σημαία της ήμισελήνου. Οί σημαίες των τριών συμμάχων Δυνάμεων, ενωμένες πάνω σ' όλα τα φρούρια, θα δείξουν στον κόσμο ότι για να κερδίσεις την έπιτυχία πρέπει να βαδίζεις κάτω από την άψίδα της ευρωπαϊκής συνείδησης.»

Κατά έναν περιέργο τρόπο η άπίθανη σιγουριά της διατύπωσης του Μανζάρ έμοιαζε να προδιαγράφει ένα μέλλον-μονόδρομο για τη χώρα, τελείως έξωπραγματικό και ασύλληπτο για τους Έλληνες του καιρού του, ένα μέλλον που δεν της επέτρεπε να υπάρξει πια ως τόπος ιδεοπροσωπικός μιάς καθ' ήμάς Ανατολής, δηλαδή ως ένας δικός τους και δικός μας τόπος. Ένας τόπος όπου προνεωτερικές οίκουμενικές αξίες και νοήματα, καθώς και παραδόσεις βιοτής αιώνων θα δοκίμαζαν να συνυπάρξουν ή να αλληλοπεριχωρηθούν, με τον δικό τους δοκιμασμένο από χιλιετίες συνθετικό τρόπο, με δυτικότερες νεωτερικές, και το πατροπαράδοτο Γένος να δοκιμαστεί τώρα και ως Έθνος νεωτερικό.

Η νέα Ελλάδα που γέννησε το Εικοσιένα, με πλώρη τον Μωριά μόλις άρχιζε ένα ταξίδι προς τη Δύση, στην οποία κατά την φαντασίωση των νεωτερικών άνηκε έξ ύπαρξης, που την έφερε τελικώς στους πολιτικούς της κόλπους το 1981 και στον σκληρό της πυρήνα, εκείνον του Εύρω, την 1 Ιανουαρίου του 2001. Το γραικογαλλικόν έθνος του Κοραή είχε τύποις τουλάχιστον συντελεστεί!

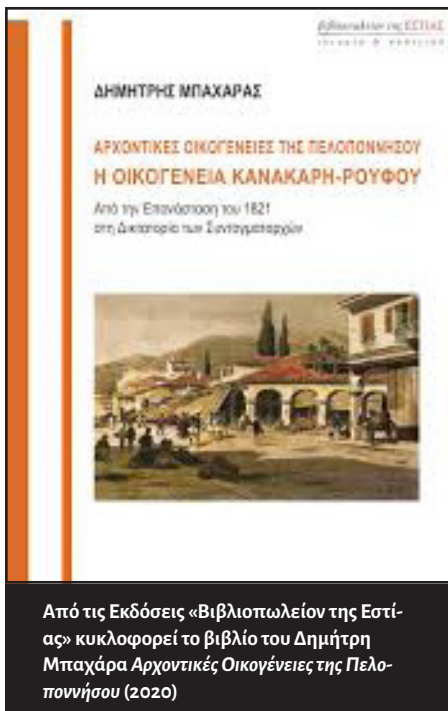
Οι ιδέες της Γαλλικής Έπανάστασης, που οι ναπολεόντειες έκστρατείες διέσπειραν σε κάθε άκρη της Ηπείρου, είχαν δημιουργήσει μια δημοκρατική ιδεολογική μαγιά, που μ' όλες τις αυτοκρατορικές ύπεξαιρέσεις που ύπεστη, με τελευταία τους τη ναζιστική τερατωδία, κράτησε πάντα έναν πολιτικό και πολιτισμικό πυρήνα ζωντανό, ώστε αυτό που περιγράφεται στο απόσπασμα του Μανζάρ ως «ευρωπαϊκή συνείδηση», grosso modo να αποτελεί κοινό συνεκτικό ιδεολογικο-πολιτικό νόμισμα των λαών της Εύρώπης έως μόλις χθές.

Φυσικά γράφω, έως μόλις χθές. Έπειδή σήμερα είτε διαβάζεις Την κοινότητα που έρχεται του Άγκάμπεν είτε την Ύποταγή (στο Ισλάμ) του Ουέλμπεκ, είτε σερφάρεις στα πλατωνικά σύννεφα μιάς φιλοσοφικής διαμάχης ανάμεσα στο άνηκειν και μη-άνηκειν στον Μπαντιού, θα προσγειωθείς αναγκαστικώς πάνω στον ρεαλισμό του άερόβιου χρηματιστηριακού παροξυσμού που κατευθύνει τις τύχες της Εύρωπης (και του πλανήτη), κάνοντας πολυτιμότερο αγαθό του σύγχρονου Εύρωπαίου το υπόλοιπο της μπαταρίας του κινητού του! Τότε, όδυνηρά συνειδητοποιείς ότι αυτό που ο 'άθωος' νεαρός Μανζάρ ένοουσε ως «ευρωπαϊκή συνείδηση», δεν είναι πια τίποτ' άλλο από ένας τραγελαφικός ιστορικός αναχρονισμός, μια ξεπερασμένη πολιτική παρόλα για το μάντρωμα των άπολιτικ ψηφοφόρων της ΕΕ, ένα ανύπανιστικό ιδεολόγημα παρακμασμένων πολιτικών έλιτ σαν τις σημερινές 'έλληνικές' που στην άλειωτη καραμέλα τους Τά σύνορα της Ελλάδος είναι και σύνορα της Εύρώπης προσπαθούν άπεγνωσμένα να διασώσουν τον πολιτικό τους παρασιτισμό. Ειδικά για τις τελευταίες και την πομφόλυγά τους για τα σύνορα που μάζ άφορούν, κλείνοντας το παρόν μνημόσυνο του Μανζάρ έπικαιρικώς, θα μπορούσαμε να τους ποΰμε:

Άφου ή χθεσινή «έθνική συνείδηση» τους πέφτει πια έπαρχιώτικη, άντι-διανοουμενίστικη και ντεμοντέ, άς καλέσουν αύριο «την ευρωπαϊκή συνείδηση» του παρόντος να τά υπερασπιστεί!

'Η εβδομαδιαία γαλλόφωνη έφημερίδα Courier d'Orient (Ταχυδρόμος της Ανατολής). Το πρώτο της φύλλο: Πάτρα, 6 Δεκεμβρίου 1828.

Η ιστορία της ανάμιξης των προκρίτων στην Επανάσταση του '21 είναι μια ιστορία άγνωστη ακόμη ως προς τις βασικές αρχές της.¹ Γιατί οι πρόκριτοι παίρνουν μέρος στην Επανάσταση; Γιατί εντάσσονται στη Φιλική Εταιρεία; Τι τους κινητοποιεί; Αρκεί η ιδέα της δημιουργίας ανεξάρτητου κράτους, σε μια περίοδο απουσίας ακόμη της έννοιας «έθνος»;

Ας εξετάσουμε, για παράδειγμα, ορισμένους σημαντικούς Πατρινούς πρόκριτους – αλλά όχι τους γνωστούς και μη εξαιρετέους Ζαΐμη και Λόντο, οι οποίοι δραστηριοποιούνταν κυρίως αλλού (Καλάβρυτα και Βοστίτσα). Πρώτος από όλους, ο ισχυρότερος πρόκριτος της εποχής, Αθανάσιος Κανακάρης-Ρούφος. Έχοντας ακολουθήσει τον εμπορικό δρόμο της ενετικής οικογένειας Ρούφου και κληρονομήσει τον γαιοκτητικό πλούτο της οικογένειας Κανακάρη από την πλευρά της μητέρας του, ο Αθανάσιος Κανακάρης-Ρούφος θα βρεθεί στην Κωνσταντινούπολη το 1821 ως βεκίλης. Θα ενταχθεί στη Φιλική Εταιρεία, θα λάβει ενεργό μέρος στην Επανάσταση, τόσο στο στρατιωτικό κομμάτι, παίρνοντας μέρος στις διαδοχικές πολιορκίες της Πάτρας, όσο και στο πολιτικό, διοριζόμενος σε όλα τα κυβερνητικά σχήματα και εκλεγόμενος αντιπρόεδρος του Εκτελεστικού. Αντίστοιχα, ο έτερος σημαντικός έμπορος πρόκριτος της Πά-

τρας, Παπαδιαμαντόπουλος, θα ενταχθεί και αυτός στη Φιλική Εταιρεία και θα βοηθήσει τον Κανακάρη οικονομικά στη συγκρότηση στρατιωτικών σωμάτων, ενώ θα αναλάβει και ως ταμίας την «κάσαν του γένους». Τέλος, διαφορετική περίπτωση είναι ίσως αυτή του ήσσονος προεπαναστατικής σημασίας, Καλαμογάρτη, ο οποίος θα προσπαθήσει εμφανώς να αναρριχηθεί κατά τη διάρκεια της περιόδου, επαμφοτερίζοντας και αλλάζοντας διαρκώς στρατόπεδα και συμμαχίες.

Αν εξαιρέσει λοιπόν κανείς τον τελευταίο, του οποίου τα κίνητρα είναι εμφανώς κατανοητά λόγω της όχι και τόσο ισχυρής θέσης του προεπαναστατικά, τι λόγους μπορεί να είχαν οι άλλοι δύο πανίσχυροι οικονομικά πρόκριτοι να θέλουν να αφήσουν την ασφάλεια της πρότερης κοινωνικής και πολιτικής θέσης τους, η οποία τους εξασφάλιζε σημαντικά προνόμια; Γιατί και οι δύο είχαν σημαντικές οικονομικές δραστηριότητες, αναγνώριση τοπική από όλες τις εθνότητες των κοινοτήτων στις οποίες ζούσαν και συνεργασία με τις οθωμανικές αρχές και τους τούρκους αγάδες και αγιάνηδες.

Αν και η αναζήτηση έχει ακόμη πολύ δρόμο, είναι σίγουρο ότι θεμελιώδη ρόλο πρέπει να έπαιζαν τόσο η οικονομική κρίση στην Οθωμανική αυτοκρατορία των τελευταίων δύο ετών πριν την Επανάσταση, όσο και η μεγέθυνση της Φιλικής Εταιρείας αυτό το διάστημα, κάτι που σήμαινε ότι παρέσυρε στον διάβα της ακόμη και όσους δίσταζαν να ενταχθούν στο εγχείρημα. Έτσι, οικονομικά εύποροι πρόκριτοι που βασίζονταν στο εμπόριο και τις καλές σχέσεις με την Υψηλή Πύλη, όταν άρχισαν να πλήττονται σημαντικά είτε λόγω της μείωσης του εμπορίου της σταφίδας μετά το 1819-1820, είτε λόγω της έλλειψης ρευστότητας λόγω της απόφασης της Υψηλής Πύλης να σταματήσει να δέχεται «πόλιτσε» (συναλλαγματικές) ως πληρωμή, είτε λόγω της συνεχούς διοικητικής και πολιτικής αποδιάθρωσης της Πελοποννήσου, λόγω των συνεχόμενων αλλαγών εξουσίας τα τελευταία χρόνια, ανέβηκαν ευκολότερα στο άρμα της Επανάστασης, το οποίο τουλάχιστον έφερνε έναν αέρα αισιοδοξίας και πρόβαλλε ένα λαμπρότερο μέλλον για αυτούς.

1. Για περισσότερα βλ. Δ. Μπαχάρας, *Αρχοντικές οικογένειες της Πελοποννήσου, Η οικογένεια Κανακάρη-Ρούφου*, Εστία, Αθήνα 2020.

ΟΤΑΝ Η ΙΣΜΗΝΗ ΚΑΠΑΝΤΑΗ ΕΠΕΣΤΡΕΨΕ ΣΤΟΥΣ ΜΕΛΑΝΟΔΡΑΚΟΝΤΕΣ... Για το βιβλίο της *Το βρωμερόν ύδωρ της λήθης*, Ίκαρος, 2020

«Το βρωμερόν ύδωρ της λήθης». Με αυτή τη φράση ο Ανώνυμος συγγραφέας της *Ελληνικής Νομαρχίας* (1806) επικρίνει τους ετερόχθονες Έλληνες που ζούσαν άνετα στα ευρωπαϊκά τους καταφύγια, αδιαφορώντας για την αλύτρωτη πατρίδα τους.

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΧΡΥΣΑΦΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ

Η Ισμήνη Καπάνταη, μετά από μια σύντομη και πολύ πετυχημένη παρένθεση στην αστυνομική λογοτεχνία, επέστρεψε στον προσφιλή της διάλογο με το παρελθόν και στο ιστορικό μυθιστόρημα. Στο τελευταίο της βιβλίο αναμετρείται και πάλι με μια ρευστή περίοδο της Ιστορίας, τοποθετώντας τους ήρωες στο νεοφώτιστο ελληνικό βασίλειο, λίγο μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια.

Με το γνωστό ταλέντο, τη συνέπεια και τη λογοτεχνική ωριμότητα της συγγραφέως και με μια ρέουσα, καλοσχεδιασμένη αφήγηση αποτυπώνεται ένας ολόκληρος κόσμος, γύρω από μια ισχυρή οικογένεια των Αθηνών. Το πλαίσιο είναι σαφές: μια κοινωνία αυτοκαταστροφική που βγαίνει από την Τουρκοκρατία και αναζητά αμήχανη την ταυτότητά της, μέσα στην οποία δραστηριοποιούνται, ερωτεύονται, διαπλέκονται και πολιτεύονται επιφανή μέλη της πρωτεύουσας αλλά και της διασποράς. Η Καπάνταη, στη μόνιμη προσπάθειά της να συνδιαλλαγεί ταυτόχρονα με τους νικητές και τους ηττημένους της ιστορίας, βάζει στο κέντρο μια γυναίκα ταπεινής καταγωγής που ενσωματώθηκε στην οικογένεια του Άρχοντα ως μάνα-παραμάννα ενός νόθου εγγονού. Είναι αυτή που συνδέει τους δύο κόσμους της Ελληνικής Επανάστασης: των αγωνιστών με το τουφέκι και των εκάστοτε προεστών... Με μια παράλληλη αφήγηση που κινείται χρονικά σε δύο επίπεδα, αρχίζουν να εμφανίζονται οι πρωταγωνιστές αλλά και οι παράπλευροι ήρωες, να αποκαλύπτονται μυστικά, αργυρώνητες συνειδήσεις, άρρητες καταστάσεις, παράνομοι έρωτες, υψηλά συμφέροντα, αλλά και έντιμες προσωπικότητες που αναζητούν με αγωνία τη δική τους αλήθεια... Η (διαχρονική) φράση «όλα αγοράζονται» που επανέρχεται σαν μότο μέσα στο βιβλίο, δεν οδηγεί στην απαισιόδοξη θέαση της ιστορίας, αλλά στη διαπίστωση ότι οι άνθρωποι μπορούν, τελικά, να κάνουν την υπέρβαση. Η συγγραφέας προσθέτει τους πρωταγωνιστές της στην πινακοθήκη των σεμνών και ταπεινών, αλαζόνων και άτυχων, υπερήφανων και φιλόδοξων, φιλεύσπλαχνων και ρομαντικών ηρώων που έχει δημιουργήσει μέχρι σήμερα, στην προσπάθειά της να αντιληφθεί το παρόν με εργαλείο τον παρελθόντα χρόνο.

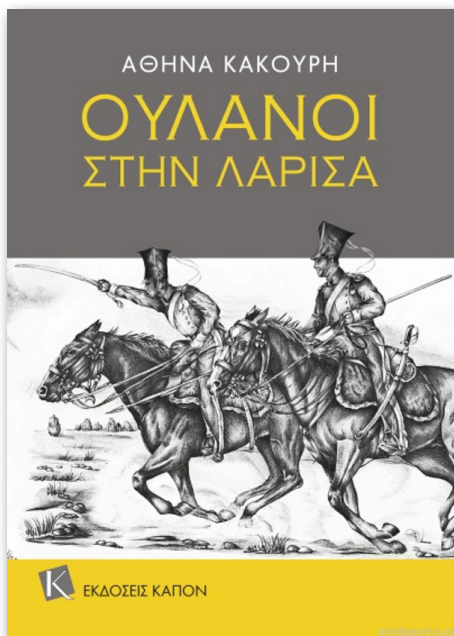
Το μυθιστόρημα χρησιμοποιεί στον τίτλο του μια φράση από την *Ελληνική Νομαρχία*, για να μιλήσει για τους ομογενείς που επιλέγουν έναν ήρεμο και καρποφόρο βίο στην πολιτισμένη ξενιτιά, από την ταραγμένη πραγματικότητα της πατρίδα τους. Με αφορμή τους αυτόχθονες και ετερόχθονες που φέρουν εντελώς διαφορετικές κοσμοθεωρίες αλλά αναγκάζονται να συνυπάρξουν στην ίδια αμήχανη κοινωνία, ξεκινά τον διάλογο για το έθνος και το κράτος, το εμείς και οι άλλοι, τον ξένο, το ανήκειν. Η ομογενής Φιορίνα Κουμάντου, της οικογένειας που μετεγκαταστάθηκε από την Αγγλία στην ελεύθερη πλέον πατρίδα για να προσφέρει, διερωτάται μήπως είχε δίκιο ο πεθερός της που ανέβαλε στο διηνεκές την επιστροφή του στην Ευτοπία-Ουτοπία, για να μην απογοητευτεί από την αλήθειά της.

Η Ισμήνη Καπάνταη έχει υπάρξει μια επιδέξια αφηγήτρια που, μέσα από το ιστορικό μυθιστόρημα και με άξονα μεγάλα γεγονότα, ανέδειξε στην ελληνική πεζογραφία τη μικροϊστορία ως μοχλό κατανόησης του «μεγάλου κάδρου». Το βασικό της μοτίβο υπήρξε πάντα το μεταίχμιο, οι ταραγμένες περιόδους που κυφορούσαν το «επόμενο». Το βιβλίο αυτό, με την ευκαιρία της επετείου για τα 200 χρόνια από την Επανάσταση, αποτελεί έναν λογοτεχνικό αναστοχασμό για τη σχέση μας με το παρελθόν και τη γοητεία της Ιστορίας, που μας υπενθυμίζει ότι ποτέ δεν υπήρξε εύκολο να στέκεσαι μπροστά στον καθρέπτη και να συνομιλείς με τις έννοιες μνήμη και λήθη, ατομική ταυτότητα και συλλογική συνείδηση, ιδίως στην εποχή της παγκοσμιοποίησης.

Το μυθιστόρημα μένει «ανοικτό» στο τέλος και ολοκληρώνεται με ένα ερωτηματικό που εμπλέκει τον ίδιο τον αναγνώστη στη μυθοπλαστική του διερεύνηση, λειτουργεί ως συνδεδετικός κρίκος ανάμεσα στο παρελθόν και στο σήμερα, αλλά, πάνω απ' όλα, δικαιώνει την ανθρώπινη αμφιβολία: «Να δούμε, σκέφτηκε, έμαθε άραγε ο Περικλής, όπως της είπε, κάτι από τον Πατρίκιό όσον αφορά τον νεαρό, κι αν ναι, τι να ήταν άραγε, θετικό ή αρνητικό;».

ΑΚΤΙΝΟΓΡΑΦΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΙΧΑΣΜΟΥ

Αθηνά Κακούρη, Ουλάνοι στη Λάρισα, εκδόσεις Καπόν, Αθήνα 2018

Τα τελευταία χρόνια πυκνώνει το λογοτεχνικό ενδιαφέρον για τις «δύσβατες» και συχνά αμφιλεγόμενες περιοχές της νεώτερης ελληνικής ιστορίας. Καθώς η χρονική απόσταση από την εποχή του εθνικού διχασμού αλλά και από την κρίσιμη δεκαετία 1940-1950 αυξάνεται, ολοένα και περισσότεροι συγγραφείς «επιστρέφουν» στο παρελθόν για να το «ξαναγράψουν» ή ακόμη και να το αναθεωρήσουν.

Το τελευταίο πόνημα της αιθαλούς συγγραφέως κ. Αθηνάς Κακούρη που κυκλοφόρησε από τις «εκδόσεις Κάπον» αφορά τη δύσβατη περίοδο της αρχής του εθνικού διχασμού και συγκεκριμένα τη διετία 1915-17 που οδήγησε στα Νοεμβριανά και τελικά στην εκθρόνιση και την εξορία του Βασιλιά Κωνσταντίνου. Το βιβλίο συνιστά ουσιαστικά ένα οδοιπορικό στα γεγονότα της ταραγμένης εκείνης διετίας που δεν έχει αποτελέσει έως σήμερα αντικείμενο ενδελεχούς ιστορικής έρευνας, παραμένοντας εν πολλοίς σκοτεινή και άγνωστη. Όπως τονίζει η κ. Κακούρη, έχουμε εγκλωβιστεί σε μια απλοϊκή, σχεδόν μανιχαϊστική προσέγγιση της περιόδου εκείνης: Ο καλός και οραματιστής Ελευθέριος Βενιζέλος από τη μια πλευρά και ο γερμανόφιλος Κωνσταντίνος με τους «στενόμυαλους» αντιβενιζελικούς ηγέτες από την άλλη. Το βιβλίο «Ου-

λάνοι στη Λάρισα» καταγράφει τα γεγονότα εκείνης της περιόδου: Την απόβαση των Γάλλων – δίχως έγκριση της ελληνικής κυβέρνησης- στη Μακεδονία, τις καταλήψεις νησιών και το ναυτικό αποκλεισμό από του Συμμάχους, τις διαπραγματεύσεις με την Αντάντ και τις κεντρικές αυτοκρατορίες, την παράδοση του Ρούπελ και της Καβάλας, τις συνθήκες κατάλυσης της ελληνικής ανεξαρτησίας στη Μακεδονία αλλά και στην Αττική, την προπαγάνδα, τη λογοκρισία και τη διασπορά ψευδών ειδήσεων στο εσωτερικό, αλλά κυρίως στο εξωτερικό. Όλα τα παραπάνω και άλλα πολλά ζωντανεύουν με γλαφυρότητα, σαφήνεια και αμεσότητα στις σελίδες του βιβλίου της Αθηνάς Κακούρη. που καλεί τους αναγνώστες του βιβλίου να μελετήσουν τα γεγονότα και να διαμορφώσουν οι ίδιοι άποψη για το πως και γιατί οδηγηθήκαμε στο διχασμό. Η κ. Κακούρη, με τη γνωστή προσήνεια που τη διακρίνει, δέχθηκε να απαντήσει σε ερωτήσεις της περιοδικής έκδοσης του πανεπιστημίου μας «@UP» σχετικά το βιβλίο της.

Αναδεικνύετε σε πολλά σημεία τα γεγονότα της διετίας 1915-17 μέσα από το πρίσμα της εκτροπής από τη συνταγματική νομιμότητα, αφήνοντας στην άκρη πολιτικές σκοπιμότητες, οραματισμούς και ιδεολογίες. Βαρύνονται οι ηγεσίες και των δυο παρατάξεων της εποχής με αντισυνταγματικές πρακτικές;

Τό βιβλίο μου είναι μιά έκκληση νά επανέλθουμε στην εξέταση τών γεγονότων. Όλων τών γεγονότων. Ό αναγνώστης καλείται νά κρίνει μόνος του. Άλλά πρίν κρίνει, πρέπει νά εξοικειωθεί μέ τά γεγονότα. Αυτά, -τά γεγονότα-, δείχνουν ότι τήν έκτροπή την κάνει ό Βενιζέλος, καί όχι μόνον μία φορά, αλλά κατά σύστημα και μέ τελεία άδιαφορία για τήν λαϊκή βούληση.

Πόσο συνέβαλε αλήθεια η τότε αδυναμία του πολιτικού συστήματος να λειτουργήσει εντός του συνταγματικού πλαισίου στον εθνικό διχασμό;

Κανένα πολιτικό σύστημα δέν μπορεί νά λειτουργήσει, όταν μία προσωπικότητα, -υποβοηθούμενη σθεναρά από μεγάλες ξένες Δυνάμεις- τό έμποδίζει νά λειτουργήσει. Αυτό άκριβώς έκαμε ό Βενιζέλος τόν Μάρτιο του 1915 (Τά Δύο Βητα) καί τό φθινόπωρο του ίδιου έτους καί συνεχώς, μέχρι καί τήν ένοπλη επέμβαση τών Γάλλων μέ τόν Ζονάρ τό 1917 - όπως μπορεί νά διαπιστώσει όποιος μπει στόν κόπο νά ' διαβάσει τό «Ουλάνοι στη Λάρισα». Μεταξύ δέ 1917-1920 ό Βενιζέλος κυβερνά μέ άπόλυτη περιφρόνηση για τό Σύστημα.. Ή φοβερή ζημία είναι ότι αυτό τό όλέθριο σύστημα (έμποδίζω τό κράτος νά λειτουργήσει καί έτσι

κρατῶ/καταλαμβάνω τήν ἐξουσία) δέν καταδικάστηκε ἐγκαίρως, δέν στηλιτεύτηκε σκληρά, καί ἔτσι τό εἶδαμε νά ἐπαναλαμβάνεται ὡς ἐργαλεῖο συσπειρώσεως – τό βλέπουμε νά χρησιμοποιεῖται ἀκόμη καί σή-μερα.

Με δυο λόγια, ποια θεωρεῖτε πως εἶναι τα διδάγματα που μπορεί να αντλήσει κανείς από τη μελέτη της συγκεκριμένης ιστορικής περιόδου;

Ἔτσι μᾶς ἔχουν ρίξει στάχτη στά μάτια! Ἔτσι πρέπει νά πάψουμε νά συζητοῦμε γιά τόν Βενιζέλο καί τόν Κωνσταντίνο-ἀντισυνταγματικότητες, γερμανοφιλίες καί ἄλλες τέτοιες μπαροῦφες. Πρέπει νά ἀρχίσουμε, ἐπί τέλους νά ἐρευνῶμε γιατί ἄραγε ἡ Ἀνταντ ἀπέριψε, τήν μία μετά τήν ἄλλη, τίς ἐπτά -ἐπτά!- προτάσεις τοῦ Βασιλέα Κωνσταντίνου γιά ἔξοδο παρά τό πλευρόν της; Γιατί προτιμοῦσε τόν Βενιζέλο; Γιατί στοργυλοκάθησαν στήν Μακεδονία 400.000 Γάλλοι ὑπό τόν Σαρράϊγ, πού δέν ἔδρασε ἐναντίον τῶν Γερμανοβουλγάρων καθόλου; Τί γύρευε ἀπό τήν Ἑλλάδα ἡ Ἀνταντ -ἢ μήπως μόνον ἡ Γαλλία;- πού θά τό ἔπερνε ἀπό μιᾶ ἀποσταθεροποιημένη Ἑλλάδα ὑπό τόν Βενιζέλο ἀλλά δέν θά τοῦς τό ἔδινε ὁ Κωνσταντίνος; Αὐτά μᾶς χρειάζονται – μᾶς χρειάζονται ἐπιτακτικά! – ἄλλοιως δέν θά καταλάβουμε καί τό τί μᾶς συμβαίνει σήμερα.

ΧΡΗΣΙΜΗ ΕΙΔΗΣΗ!

Πρόγραμμα Διά Βίου Μάθησης Πανεπιστημίου Πατρών PERFORMANCE: ΘΕΩΡΙΑ & ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Απευθύνεται σε ὅσους/ες ἐπιθυμοῦν νά ἀποκτήσουν ἐξειδικευμένες σύγχρονες γνώσεις στήν Performance, νά ἀπασχοληθοῦν με τή σύσταση παραστατικής πρακτικής performance καί νά ἐργαστοῦν στόν χώρο τῆς performance, εἴτε σε θεωρητικό ἐπίπεδο ὡς κριτικοί, ἐρευνητές, εἴτε σε πρακτικό ἐπίπεδο ὡς καλλιτέχνες.

Ἡ χρονική διάρκεια τοῦ προγράμματος εἶναι ἐπτά (7) μήνες.

Ὁ τρόπος υλοποίησης τοῦ προγράμματος εἶναι υβριδικῆς (μικτῆς) μάθησης συνδυάζοντας τήν ἐξ ἀποστάσεως, με σύγχρονη διδασκαλία (live streaming) καί τήν πρόσωπο με πρόσωπο -διαζώσης- διδασκαλία/εργαστήρια γιά τίς πρακτικές ἐφαρμογές.

Επιστημονικά Υπεύθυνη: Μάρω Γαλάνη

Διδάσκοντες: Θεοδωρῆς Ἀμπαζῆς, Χρυσή Καραπαναγιώτη, Χάρης Κοντοσφύρης, Μαριλίτα Λαμπροπούλου, Χάρη Μαρίνη, Γιάννης Μήτρου, Γιώργος Σαμπατακάκης, Μάνθος Σαντοριναῖος, Άννα Τζάκου

Ἡμερομηνία ἐναρξῆς τοῦ νέου κύκλου: Μάρτιος 2021

Πληροφορίες καί ἐνέργειες συμμετοχῆς:

<https://kedivim.upatras.gr/E-LEARNING/PERFORMANCE/>

«ΠΑΡΑΣΙΤΑ»: Μια καυστική σάτιρα για την πάλη των τάξεων

Έτος παραγωγής: 2019

Διάρκεια: 132 λεπτά

Είδος: Μαύρη κωμωδία/Θρίλερ/Δράμα

Παραγωγή: Ν. Κορέα

Σκηνοθεσία: Μπονγκ Τζουν-χο

Πρωταγωνιστές: Σονγκ Κανγκ-χο, Λι Σουν-κιούν, Τσο Γιο-τζογκν, Τσόι Γου-σικ, Παρκ Σο-νταμ

Η ταινία «Παράσιτα», που μετά τον Χρυσό Φοίνικα στις Κάννες κατάφερε να θριαμβεύσει στα βραβεία Όσκαρ αποσπώντας 4 βραβεία καθιστώντας την πρώτη ξενόγλωσση ταινία που κερδίζει το συγκεκριμένο βραβείο, συνιστά ένα απολαυστικό και καυστικό σχόλιο στην ιστορία του πολιτικοκοινωνικού κινηματογράφου.

Η πλοκή επικεντρώνεται στη σύγχρονη Σεούλ όπου η μοίρα δύο οικογενειών ενώνεται με τον πλέον ανορθόδοξο τρόπο. Η τετραμελής άπορη οικογένεια Kim με κάθε μέσο παλεύει να επιβιώσει κάνοντας περιστασιακές δουλειές, ζώντας σε ένα ημι-υπόγειο. Η τύχη τους αλλάζει όταν ο γιος της αναλαμβάνει θέση καθηγητή αγγλικών στην εύπορη οικογένεια των Park. Σταδιακά θα «εισβάλλουν» και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας Kim στο πλουσιοπάροχο σπίτι των Park ως έμπιστο προσωπικό προκειμένου να επωφεληθούν και να ανελιχθούν κοινωνικά και οικονομικά. Η συνύπαρξη δύο παράλληλων συμπάντων κλιμακώνει μια αλυσιδωτή σειρά από απροσδόκητα γεγονότα και ανατροπές που εκπλήσσουν και τον πιο απαιτητικό θεατή.

Η ταινία του Μπονγκ Τζουν-χο αποτελεί μια συνέχεια της προσπάθειάς του να διατηρηθεί η κριτική σκέψη των θεατών. Συνθέτει μια πλοκή που φωταγωγεί τα κίνητρα των ανθρώπινων πράξεων σε οριακές καταστάσεις (καιροσκοπίας και ανέλιξης). Υφαίνει με την υποβλητική του μουσική και τα εξαιρετικά πλάνα ένα κράμα πολιτικής σάτιρας με καυτηριασμό της ακραίας κοινωνικής πόλωσης-φτωχοί και πλούσιοι- καθώς και (κατά) μαύρης κωμωδίας όπου πριν γελάσεις σε καταλαμβάνει μια πίκρα για την κοινωνική πραγματικότητα. Άλλοτε υποδόρια άλλοτε φανερά ο σκηνοθέτης δεν εξηγεί μα παρουσιάζει τις βαθύτερες αιτίες της πάλης των τάξεων και την κοσμοθεωρία τους. Η πλοκή εξελίσσεται αργά και σταθερά με τον φακό να εστιάζει στο θυμικό των δύο οικογενειών που εναλλάσσεται δραματικά δίχως να καθίσταται στο τέλος ένα προβλέψιμο κοινωνικό δράμα.

Ολοκληρώνοντας, τα «Παράσιτα» αποτελούν μια ταινία τολμηρή μα και απολαυστική καθώς οι εναλλαγές της τύχης και οι αντιδράσεις των πρωταγωνιστών εξελίσσονται συνετά αφήνοντας το κοινό εκστασιασμένο με ένα ανατρεπτικό φινάλε.

«Η ΖΩΗ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΟΥ»: Μια ταινία για την αποδοχή του Άλλου

Είδος: Δράμα

Παραγωγή: Ιταλία

Διάρκεια: 95 λεπτά

Έτος παραγωγής: 2020

Σκηνοθεσία: Εντοάρντο Πόντι

Πρωταγωνιστές: Σοφία Λόρεν, Ιμπραχίμα Γκέγε, Ρενάτο Καρπεντιέρι, Μπάμπακ Καρίμι

Η αιθαλής ντίβα του ιταλικού σινεμά, Σοφία Λόρεν στα 86 της χρόνια επιστρέφει με ένα δραματικό φιλμ σκηνοθετημένο από τον γιο της Εντοάρντο Πόντι, μια δεύτερη μεταφορά του ομώνυμου βραβευμένου με το Γκονκούρ βιβλίου του Ρομέν Γκαρί. Αποτελεί μια ιταλική παραγωγή που προβάλλεται από τις 13 Νοεμβρίου στο συνδρομητικό κανάλι Netflix.

Στην πόλη του Μπάρι, μια ηλικιωμένη Εβραία πρώην πόρνη και επιζήσασα του Ολοκαυτώματος αναπτύσσει μια ιδιαίτερη σχέση με ένα νεαρό αγόρι αφότου την έχει κλέψει. Η Μαντάμ Ρόζα (Σοφία Λόρεν) φιλοξενεί στο σπίτι της παιδιά άλλων ιερόδουλων και φροντίζει για την προστασία τους και την ασφάλειά τους. Ο μικρός Σενεγαλέζος Μομό (Ιμπραχίμα Γκέγε) ένα ατίθασο ορφανό από μητέρα παιδί κλέβοντας και διακινώντας ουσίες. Η μοίρα τους φέρνει κοντά με τη βοήθεια ενός καλού φίλου της Ρόζας με τον οποίο συμφωνεί και αποδέχεται να λάβει τον Μομό υπό τη προστασία της. Στην αρχή επικρατεί μεταξύ τους αρκετή ένταση και διαφωνία μέχρι την στιγμή που εμφανίζεται η άνοια της Ρόζας. Οι σκοτεινές αναμνήσεις του Ολοκαυτώματος τριγυρίζουν το μυαλό της και η υγεία της γίνεται ολοένα και πιο εύθραστη. Η ζωηρότητά της υποχωρεί και μόνο η ανάμνηση του κήπου με τις κατακίτρινες μιμόζες, μια τρυφερή εικόνα που κρατά σαν φυλαχτό ζωής, της δίνει χαρά. Ο Μομό θα σταθεί στο πλευρό της ηλικιωμένης Ρόζας εκπληρώνοντας τις τελευταίες της επιθυμίες. Όσο και αν η αυθάδεια χαρακτηρίζει αυτό το νεαρό παιδί άλλο τόσο η δοτικότητα και η στοργή εκπλήσσουν αψηφώντας κάθε κίνδυνο.

Το εξαιρετικά καλογραμμένο σενάριο και η επικοινωνία των πρωταγωνιστών είναι ιδανικά, με την πλοκή να εξελίσσεται και να ρέει σαν καλοκουρδισμένη μηχανή με έντονη συγκίνηση και διακριτική ματιά στους χαρακτήρες. Ένα κοινωνικό δράμα εξελίσσεται αργά μα σταθερά μπροστά στα μάτια μας με τους ρόλους να αντιστρέφονται σταδιακά. Τόσο ο νεαρός Μομό που στέκεται στο ύψος του ρόλου του συγκινώντας βαθιά όσο και η Ρόζα με το διαχρονικό βλέμμα μιλούν κατευθείαν στην ψυχή του θεατή συνθέτοντας ένα ισχυρό δίδυμο. Χωρίς σεναριακές εκπλήξεις το φιλμ του Πόντι αγγίζει την καρδιά του θεατή και τονίζει ότι η δύναμη της αγάπης και της δοτικότητας είναι το μυστικό για την αποδοχή του άλλου. Μια ταινία-έκπληξη και τόσο λυτρωτική σε μια χρονιά που η αγάπη και η αποδοχή δοκιμάζονται.

ΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΤΟΥ **UP FM** ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ:

Biig Piig – *Oh No*

Morcheeba – *Sounds of Blue*

DARKSIDE – *Liberty Bell*

Aaron Frazer – *Cant's Leave it Alone*

Grandbrothers – *What We See*

Still Corners – *White Sands*

Future Islands – *I Knew You*

Tommy Guerrero – *By the Sea at the End of the World*

Bicep – *Atlas*

The Avalanches ft. Blood Orange – *We Will Always Love You*

Kerala Dust – *Phoebe*

Baxter Dury – *Slumlord*

Ο ραδιοφωνικός σταθμός του Πανεπιστημίου Πατρών **UP FM** εκπέμπει ζωντανά, όλο το 24ωρο, από τους **103.7** MHz για την Πάτρα και την ευρύτερη περιοχή της Δυτικής Ελλάδας και διαδικτυακά από τον ιστότοπο του **upfm.upatras.gr**.

σημει ωματά ριο

Patras - Les Fêtes du Centenaire.

Ο Ρενέ Πυώ (1878- 1937) ήταν Γάλλος ιστορικός και δημοσιογράφος. Εργάστηκε για την γαλλική εφημερίδα *Temps* και επισκέφτηκε αρκετές φορές την Ελλάδα, ιδιαίτερα κατά την περίοδο των Βαλκανικών πολέμων. Συνέλεξε πολλές λιθογραφίες, γκραβούρες, πίνακες και αντικείμενα που αφορούσαν τον Αγώνα, στην περίοδο του Εικοσιένα. Ο Ρενέ Πυώ δώρισε την συλλογή του στο ελληνικό κράτος. Σήμερα η συλλογή του βρίσκεται στην οικία Τσικλητήρα στην Πύλο. Το βιβλίο του *Ελλάδα. Γη αγαπημένη των Θεών*, κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Παπαδήμας, Αθήνα, 1995.

Εορτασμός της 25ης Μαρτίου στην Πάτρα, για τη συμπλήρωση των 100 χρόνων της Ανεξαρτησίας (1930).

Διαδικτυακή πηγή: <http://eng.travelogues.gr/item.php?view=40011>

Βιβλιογραφική πηγή: PUAUX, René. *Grèce. Terre aimée des Dieux*, Paris, G. de Maleherbe, 1932.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS